NUMER 12. ROK 4.

ŻYCIE GOSPODARCZE

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM GOSPODARCZYM POLSKI ZACHODNIEJ

ORGAN ZWIĄZKU FABRYKANTÓW, T. Z. w POZNANIU.

Redakcja i Administracja: Aleje Marcinkowskiego nr. 7, dom ogrodowy, - - - - - - telefon nr. 25-95. - - - - - - Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 15 czerwca 1925.

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwartalnie 6 zł. Numer pojedeńczy 1 zł.

Treść:

Najbliższe perspektywy.

Wyłącznem zadaniem obecnej polityki gospodarczej jest walka z biernym bilansem płatniczym naszego kraju. Ponieważ bilans handlowy, czyli wyniki wymiany handlowej Polski stanowią największą pozycję w niedoborze, przeto uzdrowienie bilansu handlowego jest kwestją najważniejszą i zarazem najtrudniejszą w przeprowadzeniu, bowiem potrzeba tutaj nietylko dobrego układu konjunktur, ale zastosowania całego szeregu środków sięgających w głąb układu naszych stosunków gospodarczych, środków dążących do uzdrowienia stosunków gospodarczych, środków dążących do uzdrowienia sił organicznych gospodarki krajowej.

Działanie w tym kierunku jest nader trudne, bowiem w istniejących stosunkach gospodarczych świata, charakteryzujących się wybitnemi dążnościami ekspansyjnemi wszystkich państw, specjalnie trudno jest znaleźć nowe rynki zbytu dla państwa produkującego drogo. Obniżenie więc kosztów produkcji jest kluczem wyjścia na rynki zagraniczne. Rzecz tę da się przeprowadzić nie odrazu, trzeba przedewszystkiem działać wychowawczo na całe nasze życie gospodarcze w kierunku zmiany metod produkcji i ulepszenia aparatu handlowego, zastosowanego do nowych zadań.

Tymczasem jednak grunt nam się wprost pali pod nogami z powodu bierności bilansu handlowego. Zmniejszające się zapasy walut w Banku Polskim powodują restrykcje kredytowe w stosunku do potrzeb życia gospodarczego, restrykcje te ze swej strony powodują zmniejszenie wytwórczości i wogóle zdolności do walki z zasadniczem złem, tj. drożyzną produkcji. W dalszej konsekwencji otrzymujemy zmniejszenie się zdolności podatkowej ludności, co może być przyczyną zachwiania równowagi budżetowej państwa. Bez równowagi budżetowej i czynnego bilansu płatniczego niema trwałej waluty, którąśmy osiągnęli drogą wprost nadmiernych wysiłków społeczeństwa. Widzimy więc z tego, jak te wszystkie zagadnienia ze sobą się łączą i jak ważnem jest zarządzenie bierności bilansu handlowego w czasie możliwie jaknajbliższym, w przeciwnym razie podcinamy sobie możność dalszej sanacji.

Powstaje wobec tego pytanie, jakie się perspektywy poprawy bilansu handlowego na najbliższą metę. Jak wiadomo bierność naszego bilansu handlowego szczególnie w ostatnich miesiącach powoduje napływ z zagranicy zboża, mąki i innych produktów spożywczych,wywołany zeszłorocznym nieurodzajem. Otóż, zdaniem p. Ministra Rolnictwa, w roku bieżącym spodziewać się należy w całem państwie zbiorów jaknajlepszych. Czynnik ten wywrze wielki wpływ na nasze stosunki ekonomiczne, bowiem nietylko widomą będzie poprawa bilansu handlowego przez zaprzestanie obcego dowozu, a zwiększenie wywozu, lecz również pod uwagę wziąć należy ten wzgląd, że wzmoże się w znacznym stopniu siła nabywcza ludności rolniczej, co spowoduje rozszerzenie się dla przemysłu krajowego rynku zbytu, dając w ten sposób możność regularnej pracy zakładom przemysłowym.

Ta możność zatrudnienia warsztatów przemysłowych jest bodaj najważniejszym czynnikiem organicznym w umożliwieniu wybrnięcia z przesilenia gospodarczego, powoduje bowiem tanienie wytwórczości, wtedy gdy zastój przez zwiększanie kosztów ogólnych w czasie bezczynności wytwarza drożyznę towarów. Ożywiona działalność przemysłowa sama przez się stwarza żywsze tentno zbytu, bowiem zarabiający robotnik staje się intensywniejszym spożywcą artykułów przemysłowych, i ten wzgląd w praktycznem ujęciu zagadnienia nie jest do pominięcia. Rozwój wewnętrznego rynku zbytu jest wreszcie podstawą dla rozwoju tych gałęzi wytwórczości, których brakuje nam w kraju. W ten sposób, rozwijając coraz to bardziej przemysł będziemy tem samem zmniejszali dowóz zagraniczny, przez co wpływać będziemy na kształtowanie się naszego bilansu handlowego w kierunku dodatnim. Niestety, obecnie stwierdzić należy nadzwyczajne osłabienie sił konsumcyjnych ludności w porównaniu z okresem przedwojennym. Badania statystyczne stwierdzają, że osięgnięcie naszej przedwojennej zdolności konsumcyjnej usunęłoby palącą kwestję zbytu dla szeregu naszych przemysłów i to w dodatku takich, które się uważać obecnie przyjęło za zbyteczne, wogóle nie mające naturalnego podłoża w Polsce. Mamy tu na myśli np. przemysł włókienniczy. Okazuje się, że jeżelibyśmy zużywali dziś tkanin tyle ile przed wojną, to produkcja przemysłu wełnianego zaledwieby starczyła na potrzeby krajowe, a przemysł bawełniany miałby przewyżkę ponad krajowe potrzeby tylko w wysokości 5 proc. swej produkcji. Prawie taksamo sprawa przedstawiałaby się z przemysłem węglowym,

gdyż wzrastające spożycie węgla przez rozwijający się przemysł oraz udostępnienie węgla dla szerokiej konsumcji prywatnej pochłonąć może nietylko ilości, których eksport do Niemiec ostatnio postawiony został pod znakiem zapytania, ale wogóle na wywóz pozostałoby niewiele. Z tego widzimy, jakie znaczenie mieć może rozwój krajowego rynku zbytu. Ze względu na to, że ludność rolnicza w Polsce stanowi około 70 proc. ogółu zaludnienia, przeto dobry urodzaj tegoroczny, który sprowadzi w rolnictwie pierwszy normalny rok przy ustabilizowanej walucie w niepodległem państwie, stać się może rokiem przełomowym w rozwoju krajowego rynku zbytu, przyczem możliwe są tu daleko idące niespodzianki, w zależności od ostatecznych wyników zbiorów, czego świadkami nieraz bywano w krajach o charakterze rolniczym. Kraje takie ulegają zwykle w spożyciu artykułów przemysłowych olbrzymim wahaniom, w niektórych branżach spożycie może być kilkakrotnie mniejsze lub większe w zależności od urodzajów.

Tegoroczny więc urodzaj mieć będzie olbrzymie znaczenie dla naszych stosunków gospodarczych. Podkreślić jednak należy, że znaczenie to, jak z powyższych wywodów naszych wynika, nosić będzie raczej charakter wewnętrznej ulgi w walce o rynek krajowy, że przez rozszerzenie tego rynku zdołamy osięgnąć naturalne podłoże dla bytu naszego przemysłu. Jeżeli zaś chodzi o efekt zewnętrzny urodzaju, t. j. o wpływ jego na nasz bilans handlowy, to nie należy się zbytnio łudzić, abyśmy mogli zupełnie go zrównoważyć przez wywóz artykułów rolniczych. Deficyt bilansu handlowego, utrzymany w ramach ostatniego kwartału wyniesie na rok około 700 milj. zł. Z tego na skutek urodzajów należałoby potrącić jako zbyteczny dowóz artykułów spożywczych około 200 milj. zł, do tego dojdzie zwiększenie wywozu artykułów rolniczych zapewne najwyżej o 250 milj. zł, czyli z tytułu urodzaju mielibyśmy ulgę w wysokśći 450 milj. zł., pozostaje więc niepokrytego niedoboru w bilansie handlowym około 250 milj. zł, który trzeba będzie w inny sposób wypełnić. Tutaj pole do popisu pozostaje polityce gospodarczej rządu i wysiłkom społeczeństwa zarówno z dziedziny zmniejszenia niepotrzebnego importu jak i co do zwiększenia eksportu.

Ograniczenie importu sprowadzić powinno podniesienie stawek celnych od luksusu, półluksusu i od tego, bez czego można się z łatwością obyć. Pozatem w tym względzie liczyć należy na pomoc ze strony społeczeństwa konsumującego, do którego o powstrzymanie się od zakupu obcych wyrobów, produkowanych w kraju, tak wiele się apeluje i pozatem kupiectwo, zorganizowane w związku, również przyło'yć musi rękę do powstrzymania obcego przywozu.

Jeżeli chodzi o nasze konjunktury eksportowe, to te się pogarszają przez zniknięcie z dn. 15. czerwca ulg, jakie dawał nam Traktat Wersalski w obrocie handlowym z Niemcami. Dla zapełnienia luki, jakaby z tej przczyny w bilansie handlowym powstała, Rząd zabrał się energicznie do znalezienia środków zaradczych. Utworzony został przy Min. Przemysłu i handlu specjalny komitet pod osobistem kierownictwem ministra. Komitet ten opracowywuje plan i toczy pertraktacje w sprawie eksportu węgla do Włoch, Rumunji, Szwecji, Norwegji i państw bałtyckich. Narazie widoki są niezbyt pocieszające. Rynek czeski opatrzony jest kontyngentem, poza który więcej dowozić nie możemy, rynek austrjacki jest zupełnie przez nas wykorzystany, węgierski również na najbliższą metę więcej zmieścić nie będzie mógł. Eksport do Włoch ma pewne widoki powodzenia. Obecnie toczą się pertraktacje z kolejami austrjackiemi o zniżkę taryf przewozowych. Wywóz przez Gdańsk i Gdynię z powodów naturalnych — technicznych trudności ładunkowych — narazie będzie ograniczony tylko do 40—50 tys. ton przez Gdańsk i około 25 tys. ton przez Gdynię miesięcznie. Pertraktacje o wywóz do Szwecji i Rumunji rozwijają się na podstawie wzajemnej wymiany artykułów przemysłowych, względnie półproduktów na węgiel. Niewątpliwie przerwa w wysyłce węgla do Niemiec będzie przyczyną pewnych trudności, ale wierzymy, że z położenia tego wyjść musimy ręką obronną, a nawet wzmocnieni gospodarczo, jak to było swego czasu z bojkotem gospodarczem ze strony Niemiec.

W każdym bądź razie na taktykę niemiecką powinniśmy odpowiedzieć odwetem, a wtedy zobaczymy, co za skutki będą dla Niemiec skoro z zakupami zwrócimy się w innym kierunku i ten kierunek utrwalić się zdoła na stałe. **St. Cz.**

Drogi wodne w Polsce.

Od Towarzystwa Propagandy Budowy Dróg i Budowli Wodnych w Polsce otrzymaliśmy z prośbą o umieszczenie w naszem piśmie następ. odezwę:

Przeżywamy dzisiaj okres analogiczny do czasów XVIII stulecia, kiedy gabinety dyplomatyczne Berlina, Petersburga i Wiednia, wobec niemocy Polski, wskutek konfederacji Targowickiej i konszachtów ówczesnych ugodowców zadecydowały o zagładzie Polski.

Niemoc Polski, brak wiary w swoje siły, nieumiejętność ich wyzyskania były przyczyną naszej dziejowej katastrofy.

Tylko energiczna i łączna postawa całego Narodu, zmierzająca do: uruchomiena warsztatów pracy, zwiększenia ich wydajności, powstrzymująca masową emigrację rąk roboczych, a zarazem obronnych, jest wskazana dla zaznaczenia perfidyjnym konszachtom w sprawie naszych granic, że przyszłość Polski tylko od nas samych zależy.

Drogi wodne w Polsce stanowią potężny czynnik podstawowy gospodarczy oraz obronny.

Zamiast bezużytecznie dawać zapomogi, demoralizujące ludzi pracy, zamiast marnować nasze bogactwa, mamy każdego czasu możność dać uczciwy zarobek masom, zorganizować siły robocze, zużytkować produkcyjnie nasze bogactwa przyrodzone.

Polak, tak, jak jest najlepszym żołnierzem, — dobrze pokierowany, — jest wyborowym i produkcyjnym robotnikiem, w warunkach obecnych jednakże wysługującym się obcym, a też i naszym wrogom. Robotnik, pracujący na obczyźnie, jest to żołnierz słuchający obcych rozkazów, walczący pod obcemi sztandarami.

Do pracy nad rozbudową dróg wodnych i wyzyskania istniejących musimy zabrać się bezzwłocznie i stanąć do niej wszyscy bez wyjątku.

Organizacja spółki akcyjnej „Drogi Wodne w Polsce Spółka Akcyjna" daje możność wszystkim przyczynienia się do urzeczywistnienia czynem hasła Roty Konopnickiej. —

10-cio złotowa akcja jest dostępna dla każdego, bo rozłożona na raty. Cena uprzywilejowanej akcji I emisji 10 złotych płatna jest w dwuch ratach, a mianowicie:

1. 5 zł przed I Walnem Zgromadzeniem Akcjonarjuszy,
2. 5 zł w terminie dalszym, ustanowionym przez Zarząd, wybrany na I Walnem Zgromadzeniu Akcjonarjuszy.

Niezależnie od tego zapis na akcje w wysokości 2 zł od akcji, który jednocześnie stanowi składkę członkowską Towarzystwa Propagandy Budowy Dróg i Budowli Wodnych w Polsce, należy wpłacić do P. K. O. Warszawa, konto czekowe 7830, lub do Oddziałów Banku Związku Spółek Zarobkowych na rachunek spółki akcyjnej: „Drogi Wodne w Polsce Spółka Akcyjna w Warszawie".

Każdy zapis na akcje w wysokości 2 złotych od akcji 10-cio złotowej Spółki Akcyjnej Drogi Wodne w Polsce przyspiesza dokonanie tego wielkiego dzieła.

Wszyscy Wojewodzi, Starostowie, Prezydenci, Burmistrze, Wójci, Sołtysi, celu świadomi, popierają naszą akcję.

Niechaj ta odezwa, rozpowszechniona przez organizacje społeczne i administracyjne oraz Prasę Polską, dotrze do patrjotów, którzy żadnych ofiar nie szczędzili dla wyswobodzenia Ojczyzny ze szponów naszych wrogów, wrogów ludzkości, aby mieli możność przyjąć udział w uzdrowieniu stosunków gospodarczych tejże Ojczyzny.

Towarzystwo Propagandy Budowy Dróg i Budowli Wodnych w Polsce oraz ich Uprzemysłowienia i Wykorzystania.

Prezes Honorowy: Wojciech Trąmpczyński, Marszałek Sejmu Konstytucyjnego, Marszałek Senatu. — Prezes Zarządu: Dr. Józef Zawadzki, Prezes Związku miast Polskich. — Prezes Komisji Rewizyjnej: Senator Juljusz Zdanowski Prezes Rady Zjazdów Samorządu Ziemskiego, Naczelny Dyrektor Polskiego Banku Komunalnego. — Dyrektor Główny i Członek Zarządu: Inżynier Rafał Mierzyński, Mandatarjusz Samorządów Komunalnych.

Kryzys koncernu Stinnesa.

Cały świat gospodarczy przeżywa wielką sensację, wywołaną wiadomościami o zachwianiu się największego koncernu przedsiębiorstw nietylko w Niemczech, ale nawet jednego z większych na świecie. Efektem doraźnym pogłosek jest spadek kursów akcyj na giełdach niemieckich. Spadek ten, sięgający 15 procent, objął nietylko akcje przedsiębiorstw koncernu Stinnesa, lecz także innych przedsiębiorstw, přeważnie z zakresu przemysłu ciężkiego. Z reakcji całego życia gospodarczego Niemiec na wieść o kryzysie w największym koncernie przemysłowym sądzić należy, że sprawa interesów koncernu przdstawia się niekorzystnie i że grozi to niebezpieczeństwem układowi stosunków ogólno-gospodarczych w państwie bojaźni bożej. Dlatego też w czwartek ubiegły w gmachu Banku Rzeszy w Berlinie odbyło się posiedzenie przedstawicieli wielkich banków niemieckich, które miało na celu przyznanie koncernowi Stinnesa kredytów; mówiono o sumie 40 miljonów marek. Rola Banku Rzeszy ograniczała się tylko do akcji pośrednictwa, ale już sam ten fakt, że posiedzenie odbyło się w gmachu tego Banku pod osobistym przewodnictwem prezydenta Schachta, dowodzi najwyraźniej że mamy tu do czynienia z wypadkiem najpierwszorzędniejszej doniosłości. Bank Rzeszy sam kredytów żadnych koncernowi nie udziela, obiecuje natomiast pomoc przy przyjmowaniu akceptów tych banków, które kredyty dadzą, otrzymując w zamian poważne pakiety akcyj przedsiębiorstw Stinnesa. Akcje te przyjmowane są jednak przez banki z tem zastrzeżeniem, że należy unikać ich rozdrobnienia z dwu względów: najpierw dlatego, by trafiwszy na giełdę, nie przyczyniły się do obniżenia kursu tych akcyj wogóle; następnie zaś, by nie dostały się zagranicę.

Cała ta akcja zmierza do uzdrowienia stosunków kredytowych koncernu; poza udzieleniem powyższych 40 miljonów wypadnie też poczynić odpowiednie zarządzenia, celem odciążenia koncernu i odłączenia odeń przedsiębiorstw, luźno tylko z jego pionem związanych.

Wyraźnie jednak zaznaczyć należy, że rozmiary kryzysu są o wiele szczuplejsze, aniżeli się powszechnie przyjmuje. Kryzys nie dotknął w zupełności całego szeregu przedsiębiorstw, w których Stinnes ma większe lub mniejsze wpływy, lecz ograniczył się jedynie do przedsiębiorstw, należących do niego bezpośrednio. Jak wiadomo, koncern Stinnesa ogarnia olbrzymią ilość przedsiębiorstw węglowych, żelaznych, stalowych, elektrycznych, chemicznych, papierniczych, obejmuje cały szereg wydawnictw, drukarń, księgarni i wreszcie gazet, tj. „Deutsche Allgemeine Zeitung" (obecnie podobno już sprzedana), „Deutsche Warte" i wreszcie „Industrie- und Handelzeitung". Prócz tego należą do niego trzy duże linje okrętowe (do Ameryki Południowej, do Kuby i Meksyku, do Azji i Japonji). Wreszcie ma Stinnes poważne udziały w licznych przedsiębiorstwach zagranicznych i kolonjalnych.

Co do przyczyn, które wywołały owe przesilenie w koncernie Stinnesa, to przedstawiają się one w sposób następujący: Gdy przed rokiem największy magnat finans. Niemiec, ajeden z największych świata zamknął oczy, dały się ze wszech stron słyszeć głosy niepokoju, czy tak olbrzymie i skomplikowane przedsiębiorstwo znajdzie nowego godnego kierownika. Cały majątek Stinnesa przeszedł, jak wiadomo, na wdowę po nim, zaś kierownictwo objęli dwaj synowie dr. Edmund i Hugo Stinnes. Pierwszy z nich

Stan gospodarczy Kanady w 1923 r.

(Z raportów konsularnych M-stwa Spraw Zagr.).

II.

Przemysł wytwórczy.

W raporcie ekonomicznym za rok 1922 podkreślił urząd tutejszy okoliczność, iż definitywna statystyka przemysłowa Kanady ukazuje się ze znacznem opóźnieniem, mniej więcej w dwa lata po ukończeniu danego okresu sprawozdawczego. W ostatnim raporcie ekonomicznym urząd tutejszy mógł podać zestawienia dotyczące ogólnego stanu przemysłowego Kanady za rok 1920. Aby utrzymać ciągłość doniesień statystycznych, obecnie do raportu niniejszego włączone zostają zestawienia urzędowe za rok 1921.

Stan przemysłu kanadyjskiego za rok 1921 przedstawia się następująco:

Ilość zakładów przemysłowych	41.323	
Kapitał ulokowany	3.210.709.288	dol.
Ilość pracowników biurowych	76.777	„
Pensje	140.110.891	„
Przeciętna pensja	1.825	„
Ilość robotników	440.364	„
Płace robocze	441.291.494	„
Przeciętna płaca	1.002	„
Koszta materjałów	1.446.304.122	„
Wartość dodana przez fabrykację	1.301.622.553	„
Wartość produkcji	2.747.926.675	„
Przeciętna wartość prod. na zakład	66.499	„

Cyfry te, dotyczące zresztą okresu deflacji powojennej, oraz końcowego okresu przechodzenia do produkcji normalnej, wywołanej wojną, do produkcji normalnej, wskazują na kilka ciekawych faktów, między innemi zaś na zmniejszenie się kapitału ulokowanego w przemyśle o blisko 7 proc., zmniejszenie ilości zakładów przemysłowych o 4 proc., zmniejszenie ilości robotników fabrycznych do blisko 28 proc. oraz na obniżenie się płac roboczych o przeszło 9 procent. Spadek cen odbił się na zmniejszeniu yartości surowców i półfabrykatów znajdujących się w zakładach przemysłowych, obok zmniejszenia się ilości tych artykułów, razem o 34 procent i wartości produktów przemysłu o przeszło 31 procent.

Przemysł papierniczy.

Przemysł papierniczy w roku sprawozdawczym wykazał znaczne ożywienie. Konsumpcja sąsiednich Stanów Zjednoczonych zwiększyła się dość znacznie i jako skutek tego zwiększenia produkcji papieru i miazgi drzewnej w Kanadzie podniosła się dość pokaźnie. W roku sprawozdawczym wyprodukowano 1.250.000 tonn papieru gazetowego w przeciwstawieniu do 1.087.000 tonn w roku 1922. W roku tym produkcja papieru gazetowego w Stanach Zjednoczonych wyniosła mniej więcej 1.489.000 tonn, a więc zaledwie połowę ilości, jaką Stany Zjednoczone konsumują. Stąd ten olbrzymi import papieru, sięgający 1.309.000 tonn, z czego 85 procent, 1.108.000 tonn, dostarczyła Kanada. Pozostałe 15 proc. przypada na Finlandję, Niemcy, Norwegję i Szwecję.

Edmund, aczkolwiek starszy, zdawał się mniej uzdolnionym do objęcia tak odpowiedzialnego stanowiska, gdyż dotychczas zajmował się on przeważnie studjami teoretycznemi i to przedewszystkiem medycznemi. Natomiast pierwsze wystąpienie młodszego syna Hugona wywołało wszędzie wrażenie, że będzie on godnym następcą wielkiego ojca i w dalszym ciągu pomnoży olbrzymią fortunę Stinnesów.

Młody Hugo zabrał się też z ogromną energją do kierowania przedsiębiorstwem. Okazało się jednak wkrótce, że jest on umysłem nie tyle energicznym, ile niespokojnym, rzucającym się w coraz nowym kierunku. Rozpoczął on olbrzymie spekulacje w najrozmaitszych gałęziach, częstokroć zupełnie niezwiązanych z zasadniczemi podstawami przedsiębiorstwa. Spekulacje te, prowadzone głównie w metalach, bawełnie, zbożu, margarynie, a nawet w akcjach filmowych, okrętowych, przyniosły mu ogromne straty, głównie skutkiem dewaluacji franka, w którym się silnie zaangażował. Niezrażony temi niepowodzeniami młody Stinnes krył swe zobowiązania przeważnie wysoko-procentowym kredytem, którego kosztów nawet olbrzymie dochody przedsiębiorstwa wyrównać nie zdołały. Starszy brat Edmund występował często z ostrzeżeniami. Z podobnemi ostrzeżeniami występowali także doświadczeni doradcy zmarłego ojca, Voegler, Silverberg i Witthoeft.

Poza spekulacjami młodego Hugona do zachwiania koncernu przyłączyła się niezdrowa polityka kredytowa, prowadzona przez kierownictwo, pomimo, że warunki gospodarcze po inflacji zupełnie się zmieniły, oraz niezdrowa, a właściwie nie mająca ekonomicznego uzasadnienia organizacja koncernu.

Jak wiadomo, potęga Stinnesa urosła podczas wojny, kiedy rząd niemiecki za dostawy dobrze i gotówką płacił. W owym okresie powojennym twórca koncernu, Hugo Stinnes, występuje już jako posiadacz jednostki gospodarczej, z którą każdy liczyć się musi. Jest on jednym z pierwszych ludzi w Niemczech, którzy spostrzegli, co można zdobyć przy zaciąganiu pożyczek, które wskutek dewaluacji spłaca się ułamkiem otrzymanych sum. Zaciągał też pożyczki wszędzie i ciągle kupował wszystko, co się tylko nastręczało, bez jakiegokolwiek planu. Kupował w kraju i zagranicą, kupował niemal do końca swego życia, stwarzając tą drogą przepotężny, ciążący na każdej dziedzinie życia gospodarczego Niemiec koncern, przedstawiający konglomerat przeróżnych, zupełnie w organiczną całość nie powiązanych przedsiębiorstw, Stinnes potrzebował wielkich kredytów, których żądał też z coraz większą gwałtownością. Gdy kraj kredytów tych już dawać nie mógł, udawał się Stinnes zagranicę, utrzymując jednak mimo wielkich trudności koncern swój na powierzchni życia, głównie dzięki wyjątkowym talentom organizatorskim, dzięki którym umiał dostosowywać się do okoliczności. Że przy tem skupywaniu często przyplątywały się przedsiębiorstwa bezwartościowe, albo nawet bierne, jest rzeczą całkiem naturalną. Nie wywierało jednak wpływu na całość, dopóki istniała inflacja. Ponieważ więc całe przedsiębiorstwo było w głównej mierze — pomijając osobistą genjalność twórcy — rezultatem inflacji, przeto stabilizacja waluty niemieckiej musiała prędzej czy później wywrzeć swój niekorzystny wpływ także i na nie. W ten sposób kryzys Stinnesa nabiera znaczenia symptomatycznego dla dzisiejszych stosunków i jest stwierdzeniem, że każde przedsiębiorstwo, w którem nastąpiła hyper-ekspansja interesów może się utrzymać tylko dzięki nadzwyczajnym zdolnościom kierownika, a o ile tenże zawiedzie, to los jego jest przypieczętowany.

Po śmierci starego Stinnesa spadkobiercy, uważając, że to, co było jedynie polityką chwili Stinnesa, było jego niewzruszonym systemem, czynili w dalszym ciągu zakupy, nabywając coraz to nowe przedsiębiorstwa, rozszerzając już posiadane, w dodatku czyniąc trwałe inwestycje przy pomocy kredytów krótkoterminowych, co uważać należy szczególnie obecnie za samobójstwo, aż doprowadzili do stanu dzisiejszego, kiedy bez poważnych kredytów z zewnątrz i bez kurateli prowadzenie przedsiębiorstw tych stało się niemożliwością.

Czy przy pomocy owych kredytów uda się koncern jako taki utrzymać, należy wątpić. Koncerny podobne w czasach normalnych są anachronizmami. Uzdrowienie koncernu nastąpi zapewne w ten sposób, że rozpadnie się on na drobniejsze związki pokrewnych sobie w ten lub inny sposób przedsiębiorstw, przyczem w zarządach tych ostatnich nastąpić musi silniejsza centralizacja.

Kanadyjski eksport papieru do Stanów Zjednoczonych zwiększył się w roku sprawozdawczym o 212.000 tonn, w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Kanada staje się nietylko jednym z najbardziej produktywnych krajów pod względem papiernictwa na świecie, ale jednym z tych krajów, które produkują przeważnie na eksport.

Przemysł automobilowy.

Przemysł automobilowy wykazał znaczne ożywienie w roku sprawozdawczym, zwłaszcza w dziedzinie produkcji na rynki zagraniczne. Nigdy poprzednio Kanada nie eksportowała takiej ilości automobilów jak w roku sprawozdawczym, w którym eksport automobilów podają na 70.000 sztuk maszyn, wartości 34.000.000. W porównaniu z rokiem ubiegłym cyfry te wskazują na znaczne powiększenie się produkcji i eksportu; w roku bowiem 1922 eksportowano około 38 tysięcy automobilów, wartości około 23.000.000.

Przemysł automobilowy w Kanadzie polega przeważnie na kapitale ze Stanów Zjednoczonych, ogromna bowiem większość fabryk stanowią filje fobryk amerykańskich, otworzonych w Kanadzie ze względu na ulgi celne w stosunkach handlowych z krajami brytyjskiemi, możność korzystania z surowców kanadyjskich, oraz zdobycia rynku wewnętrznego.

Statystyki wykazują, iż największym odbiorcą kanadyjskim automobilów w roku 1923 była Australja (eksport na sumę 10 milj. dol.), potem Anglja (eksport około 8 milj. dol.), Nowa Zelandja (eksport około 5 milj. dol.), Południ. Afryka (eksport około 3 milj. dol.), Indje (eksport przeszło 2 milj. dol.). Mniejsze ilości eksportowano do Szwecji, Holandji, Hiszpanji, Japonji, Belgji i Meksyku.

Przemysł rybny.

Ogólną wartość produkcji rybnej oblicza statystyka urzędowa na 42.565.545 w roku sprawozdawczym, w przeciwstawieniu do 41.800.000 w roku 1922. Cyfry te obejmują wartość świeżych ryb i raków, puszkowanych, suszonych i t. p.

Kapitał ulokowany w przemyśle, a więc okręty, łodzie, przystanie, sieci i t. p. obliczono na 23.645.316, zaś w fabrykach przetworów rybnych na 24.027.549.

W przemyśle rybnym (łącznie rybołóstwo i przemysł przetwórczy) znajdowało zatrudnienie około 60.000 ludzi.

Około 29 procent ogólnej produkcji rybnej, stanowił połów i puszkowanie łososia, 15 procent raków, 15 procent halibuta oraz 10 procent stokfisza.

Handel zagraniczny.

Okres powojenny odbił się poważnie na handlu zagranicznym Kanady. Okres ten był czasem znacznego zmniejszenia się handlu zagranicznego Kanady, zarówno co do ilości towarów, które były przedmiotem handlu, jakoteż wartości w pieniądzach. To też ostatnie zjawisko jest wynikiem ciągłego obniżania się cen w okresie powojennej deflacji. Obroty handlowe w roku fiskalnym, kończącym się 31 marca 1922, były najniższemi w okresie powojennym. Ucierpiał w tym okresie czasu zwłaszcza eksport kanadyjski,

Firmy zagraniczne, pragnące nawiązać stosunki handlowe z Polską.

Miejski Urząd Targu Poznańskiego otrzymał od szeregu firm zagranicznych zapytania w sprawie eksportu towarów polskich zagranicę, względnie importu towarów zagranicznych. Większa część tych firm byłaby skłonna przyjąć zastępstwo poważnych firm resp. fabryk polskich na kraje tamtejsze. Poniżej podajemy wykaz tych firm wraz z odpowiedniemi informacjami.

Firmy zainteresowane w tej sprawie prosimy zgłosić się do biura Związku Fabrykantów w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 7.

Zapytania z Grecji tyczące importu do Polski i eksportu z Polski.

Dimitzas frères, Salonique Boite postale 210 chce importować do Grecji: papierośnice, tabakierki, zapalniczki, łyżki, noże, artykuły toczone z rogu, różańce, rowery, przybory do tychże.

Amar & Cie, Felix A., Salonique, chce importować do Grecji: materjały drukowane desiniowe.

Goulandris, M. S. Athènes, chce importować do Grecji: narzędzia stalowe, papier wszelkiego rodzaju, artykuły optyczne, bieliznę, materjały wszelkiego rodzaju i gatunku, szkło, artykuły porcelanowe, torebki, lampy wszelkiego rodzaju.

Aroesti & Cie, E. Salonique, Boite postale 18, chce importować do Grecji: papier i kartony do opakowania, szczotki, firany, batisty, papierośnice, tabakierki, zapalniczki, kałamarze, papier, ołówki, artykuły platerowane, łyżki, noże, widelce, artykuły metalo-porcelanowe, dywany, chodniki.

Benadon D. Saül, Salonique, Boite postale 91, chce importować do Grecji: papier, kartony, metalowe łóżka, oraz takie z bronzy, szczotki i pendzle, noże, widelce, łyżki, porcelanę, fajans, szkło, emalję, jutę, cukierki, pasamenterja, galanterja skórzana.

Covo, Mario, M. Salonique, Boite postale 28, narzędzia stalowe, papier i kartony, łóżka metalowe, batysty, artykuły chemiczne, lakiery, pokosty, telefony, artykuły metalowe, porcelanę, artykuły dla gospodarstwa domowego, blaszane, kalosze gumowe.

Zapytania z Rumunji, dotyczące eksportu z Polski do Rumunji:

B. E. Katevenis, Galatz, Str. Portului, chce importować do Rumunji: papier do opakowania, farby, materjały, wełnę, koronki, wstążki.

Zapytania z Włoch, dotyczące eksportu z Polski do Włoch. :

Wyroby polskie, mające zbyt na rynku włoskim: maszyny rolnicze, zwłaszcza pługi, produkty suchej destylacji, drzewa, parafina, kilimy o charakterze dywanów, kobierców i nakryć, wyroby koszykarskie.

Zapytania z Finlandji, dotyczące eksportu z Polski do Finlandji.

O/Y Gestryn & Grönblom A/B, Tammenforz, chce importować do Finlandji: ceratę, skórki, artykuły gumowe, gobeliny dla pokrycia mebli, adamaszki, kobierce, kilimy, skóry do mebli i samochodów.

Zapytania z Turcji, dotyczące importu do Polski i eksportu z Polski.

Braggiotti, Louis T., Constantinople, chce importować do Turcji: papier tekt., papier opakunkowy, papier gazetowy, ołówki, kalosze gumowe.

Minach, U. Constantinople — Galata, Rue Hézarène 7, chce importować do Turcji: kalosze gumowe, wyroby porcelanowe, szkło.

Nemli-Zade Fils, Constantinople, Birindji Vakouf Han, chce importować do Turcji: kalosze gumowe.

Firmy, chcące eksportować z Turcji do Polski: rodzynki, migdały, orzechy łuskane i orzechy włoskie, śliwki suszone, pistacje, figi:

Péchtenaldji Ahmed Effendi, Constantinople Yémich Iskélessi,

Yolaguaddili Zadé Kassim Effendi, Constantinople—Kutchuk, Inadjian Han II,

Romanli Topal Abdullah Zadé Nehmed Effendi Constantinople Yémich Iskélessi No. 16,

Emin Effendi Zadé Mehmed Effendi, Constantinople Yémich Iskélessi No. 16,

Kabzimal Arab Ibrahim Effendi, Constantinople, Meywa Hal Iskélessi,

Hairi Zadé Benjet Effendi, Constantinople, Asma Alti No. 22/30,

Mehmed Hairi Effendi Constantinople, Kutchuk, Kinadjian Han,

---

skutkiem znacznego obniżenia się siły nabywczej krajów europejskich, także bilans handlowy za ów rok wykazywał nadwyżkę importu nad eksportem, czyli tak zwany bilans pasywny, wyrażający się w sumie przeszło 29 milj. dolarów. W następnym roku zmniejszył się import, zwiększył się zaś eksport, dając aktywny bilans handlowy (przewyżka eksportu przeszło 6 milj. dolarów). Bilans handlowy za rok 1922 wykazał również przewyżkę eksportu w sumie przeszło 140 milj. dolarów, a rok sprawozdawczy 1923 (rok fiskalny kończący się 31 marca 1924) wykazuje bilans aktywny z przewyżką eksportu sięgającą sumy 165 milj. dolarów.

To poprawienie się sytuacji handlowej odbiło się bardzo korzystnie na kursie dolara kanadyjskiego w stosunku do waluty Stanów Zjednoczonych. W ciągu roku 1920 kurs dolara kanadyjskiego w walucie Stanów Zjednoczonych był niski i wahał się pomiędzy 10 a 18 procent poniżej parytetu. W roku sprawozdawczym kurs dolara kanadyjskiego zrównał się niemal z kursem dolara amerykańskiego, chociaż od czasu do czasu waluta Stanów Zjednoczonych kupowana jest z małą premją.

Ogólny import Kanady za rok sprawozdawczy wynosi 893. 366.867 dol., zaś eksport 1.058.763.297 dol.

Suma ostatnia, wyrażająca ogólny eksport, składa się z 1.045.351.056, stanowiących wartość eksportu produktów kanadyjskich oraz 13.412.241 stanowiących wartość eksportowanych produktów zagranicznych poprzednio wwiezionych do Kanady.

Kraje obce w kanadyjskim obrocie handlowym

Analiza obrotów handlowych Kanady wskazuje na fakt, iż w roku sprawozdawczym największym odbiorcą towarów kanadyjskich, oraz największym źródłem dla kanadyjskiego importu były sąsiednie Stany Zjednoczone. Przeszło 67 proc. kanadyjskiego importu pochodziło ze Stanów Zjednoczonych i przeszło 41 procent eksportu poszło do Stanów Zjednoczonych. Drugim największym odbiorcą towarów kanadyjskich jest Anglja, która zabrała przeszło 34 proc. kanadyjskiego eksportu oraz dostarczyła Kanadzie 17 proc. importu. Z krajów europejskich największym odbiorcą i dostawcą Kanady jest Francja (około 2 proc. importu i tyleż eksportu), potem Włochy (1.8 procent eksportu), Belgja (1.7 proc.), Niemcy (1.6 proc.), Holandja (0.9 proc.). Z dostawców zaś Szwajcarja (0.9 proc.), Holandja, Niemcy i Belgja (po 0.6 proc. importu). Z krajów azjatyckich Japonja sprowadzała 2.6% eksportu i dostarczyła 0.7 importu; 1.2 eksportu poszło do Chin.

Handel pomiędzy Polską a Kanadą.

Statystyka zagranicznego handlu Kanady zawiera pomiędzy innemi także dane dotyczące handlu z Polską. Z danych tych okazuje się, iż handel kanadyjsko-polski wyraża się już w dosyć pokaźnych liczbach, że obroty handlowe stale się powiększają, że wreszcie handel ten jest z punktu widzenia interesów kanadyjskich korzystny, ponieważ polega głównie na eksporcie produktów kanadyjskich do Polski.

Izmidi Ahmed Effendi, Constantinople Yag Iskélessi,

Kir Zadé Chéfki & Co., Constantinople, vis-à-vis de la nouvelle, poste Bouyouk Kinadjian Han,

Suleyman Abdi Bey, Constantinople, Meywa — Hoch,

Emine eBy, Constantinople, Meywa — Hoch.

Z Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy.

Stosunki handlowe z Turcją. Z końcem maja rb. wyjeżdża do Turcji Komisja, składająca się z członków Stow. Polsko-Tureckiego, Związku Oficerów Rezerwy i Związku Podofic. Rez., celem ustalenia na miejscu warunków powstać mającej Kolonji (Osady) polskiej w Turcji. Zadaniem tej Kolonji będzie pogłębienie przyjaźni polsko-tureckiej, oraz stworzenie ośrodka, regulującego eksport przemysłu i handlu polskiego do Turcji i import tureckich ziemiopłodów itp. do Polski wzgl. ich korzystną zamianę. Komisja wyjeżdżająca do Turcji zabierze z sobą film propagandowy, na który się złożą: a) część filmu „Odrodzona Polska" prolog, b) manewry w Biedrusku w r. 1924 z udziałem misji tureckiej, c) zdjęcia z ruchu przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych polskich z objaśniającemi napisami w językach tureckim i francuskim. Film ten w czasie kilkutygodniowego pobytu Komisji w Turcji (i później w przeciągu rok trwającej licencji filmu) będzie demonstrowany we wszystkich większych centrach Turcji. W najbliższych dniach będzie przedstawiciel wyżej wymienionych związków i Filmotwórni Poznańskiej odwiedzać poważniejsze polskie przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe dla otrzymania zleceń do tegoż filmu.

Polskie firmy zainteresowane w eksporcie do Turcji, które nie chcą być pominięte w tym wielkim propagandowym filmie winny odwrotnie zgłosić swe adresy do Gen. Sekretarjatu Stow. Polsko-Tureckiego, Poznań, Wały Wazów 22.

Stały Pokaz Wzorów Przemysłowych. Bydgoszcz, jako miasto w województwie poznańskiem i pomorskiem najbardziej uprzemysłowione, położone nadto w malowniczej nadzwyczaj okolicy, zciąga co roku szeregi turystów i zwiedzających z całej Polski. Wobec tego przypominamy, iż między instytucjami godnemi zwiedzenia w Bydgoszczy, na plan pierwszy wysuwa się Stały Pokaz Wzorów Przemysłowych, zainicjowany w roku 1923 przez tamtejszą Izbę Przemysłowo-Handlową, i mieszczący się w jej gmachu przy Nowym Rynku 8. Na wzór zachodnio-europejskich wystaw tego rodzaju, Stały Pokaz Wzorów Przemysłowych obejmuje odpowiednio zgrupowane eksponaty ze wszystkich dziedzin produkcji bydgoskiego okręgu, i przedstawia całość bogatą i nadzwyczaj interesującą, ułatwiając zarazem szybki przegląd wytwórczości przemysłowej okręgu. Ze względu na to, że w całej Polsce jedną tylko posiadamy placówkę tego rodzaju, zwiedzenie jej polecamy wycieczkowiczom gorąco, szczególnie teraz, w nadchodzącym okresie urlopowo-wakacyjnym.

Udzielenie dyplomu honorowego. W uznaniu długoletniej nieprzerwanej działalności w przedsiębiorstwie Juljusz Brilles, obecnie Juljusz Brilles, Tow. Akc. Oddział w Bydgoszczy, udzieliła Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy p. Dyrektorowi Hermannowi Friedlandowi z okazji 25-letniego jubileuszu dyplom honorowy. Dypolm wręczył jubilatowi w dniu 26 maja rb. p. Wiceprezydent Stobiecki w obecności Syndyka Izby p. Buczkowskieog.

Ustanowienie rzeczoznawcy dla maszyn młyńskich, budowy młynów oraz spraw młyńskich wogóle. Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy ustanowiła i zaprzysięgła na plenarnem posiedzeniu w dniu 29 maja br. p. Stanisława Małyszczyckiego, dyplom. inż. z Bydgoszczy, ulica Kopernika 4, rzeczoznawcą dla maszyn młyńskich, budowy młynów oraz spraw młyńskich wogóle, na obwód Izby.

Z Izby Przemysłowo-Handlowej Grudziądzko-Starogardzkiej.

Sąd Polubowny przy Izbie Przemysłowo-Handlowej Grudziądzko-Starogardzkiej. Z dniem 1 kwietnia 1925 r. rozpoczął przy tut. Izbie Przemysłowo-Handlowej swoją działalność Sąd Polubowny dla spraw wynikłych ze sporów w handlu.

Przepisy sądowe są ściśle ujęte w statucie. Sąd wspomniany za pierwszy swój cel ma łagodzenie i załatwianie w drodze ugody wszelkich sporów, wynikłych na gruncie wzajemnych stosunków handlowych sfer gospodarczych obwodu Izby. Cały szereg spraw zgłoszonych już do rozpatrzenia jest najwymowniejszem świadectwem żywotności, celowości oraz dowodem niezachwianego zaufania sfer zainteresowanych do tej instytucji, rękojmia powodzenia

---

Obroty handlowe ogólnie przedstawiają się w ostatnich pięciu latach fiskalnych, kończących się 31-go marca, jak następuje:

1919—1920	32.384 dol.
1920—1921	177.930 „
1921—1922	295.770 „
1922—1923	1054.814 „
1923—1924	1882.162 „

W stosunku do ogólnego handlu kanadyjskiego, wyrażającego się w roku 1923 w olbrzymiej kwocie przeszło 1.800.000.000, obroty z Polską nie są wielkie. Tak samo niewielkiemi są w porównaniu z obrotami handlowemi z niektóremi państwami, n. p. ze Stanami Zjednoczonemi (obrót handlowy 910.000.000), z W. Brytanją (619.000.000), Z Francją (26.000.000)), z Włochami (13.000.000), z Japonją (21.000.000), z Niemcami (12.000.000), z Belgją (17.000.000). Z drugiej jednak strony, obroty te są większe od obrotów handlowych, n. p. z Jugosławją (141.000), Portugalją (508.000), Czechosłowacją (773.000) i t. d.

Jak podkreślono wyżej, w stosunkach handlowych Polski z Kanadą, eksport kanadyjski przewyższa znacznie import. Zestawienie importu i eksportu przedstawia się następująco:

	Import z Polski do Kanady	Eksport z Kanady do Polski
1919—1920		32.384
1920—1921	2.952	174.978
1921—1922	24.194	271.576
1922—1923	14.980	1.039.834
1923—1924	40.182	1.841.980

Analiza eksportu kanadyjskiego do Polski wykazuje, iż głównym artykułem wywozu z Kanady do Polski jest mąka pszenna. W roku fiskalnym 1922—1923 eksportowano mąki pszennej do Polski za ogólną sumę 1.031.423, zaś w roku ostatnim za sumę 1.768.734. Drugim ważnym artykułem eksportu kanadyjskiego maszyny rolnicze. Wartość tego wywozu przedstawiała się w roku 1920—1921 w sumie 46.608, w roku 1921—1922 w sumie 49.456, w roku 1922—1923 nie zarejestrowano zupełnie wywozu maszyn rolniczych, wywóz zaś w roku 1923—1924 przejawiał się w sumie zaledwie 8083. Natomiast w tymże roku eksportowano automobile za sumę 54.402. Dalszemi artykułami eksportu w roku ostatnim są: kondensowane mleko za sumę 3.328, oraz smalec na sumę 4200. W zestawieniu wywozu za rok 1921—1922 znaczniejszą pozycję stanowią wyroby bawełniane na sumę 103.700.

Co się tyczy importu towarów z Polski do Kanady, to najważniejszą pozycją w roku 1923—1924 był filc prasowany (17.792). Następną pozycją stanowi przywóz piór (5.717), wreszcie przywóz fabrykatów wełnianych, wyrażających się w sumie 4.341. W roku 1922—1923 importowano z Polski jarzyn (najprawdopodobniej suszonych, między innemi i grzybów) za sumę 3.712, w roku zaś ostatnim import ten zmniejszył się do sumy 1.566. Natomiast w roku fiskalnym 1923—1924 pojawiła się w przywozie z Polski po raz pierwszy nowa pozycja, mianowicie nasiona, między któremi znajdują się zapewne nasiona buraczane, osobno w statystyce nie wyszczególniane.

której leży w szybkiem załatwianiu spraw oraz w bardzo umiarkowanych kosztach związanych z procedurą sądową.

Nasz eksport do Francji. Statystyka z ostatnich lat wykazuje wzrost eksportu towarów pochodzenia polskiego do Francji W roku 1923 przez port francuski w Dunkierce przeszło 245.269 ctr. rozmaitych artykułów pochodzenia polskiego. W latach następnych eksport nasz stale i intenzywnie wzrastał, a obecnie rynek francuski wykazuje ogromne zapotrzebowanie na towary polskie, jak: skóry surowe, wyroby ze skóry, szczecinę, żelatynę, wyroby z drzewa i produkty destylacji ropy naftowej, groch, fasola, koniczyna biała i czerwona, nasiona buraków cukrowych oraz rośliny lekarskie.

Prócz tego w ostatnich czasach daje się zauważyć na rynku francuskim silny popyt na polskie artykuły pierwszej potrzeby, jak: kasza rozmaitego gatunku, mąka razowa, mak, wędliny itp. Zapotrzebowanie na wspomniane artykuły tłómaczy się tem, że liczna kolonja polska przyzwyczajona do naszej razówki, maku, kasz gryczanych i innych, oraz do wybornych naszych wędlin, chciałaby i na obczyźnie je mieć. Kupcy francuscy, którzy są dostawcami sklepików polskich, rozsianych po całej Francji, mając zapotrzebowanie na nazwane artykuły pochodzenia polskiego, zmuszeni są zakupywać je w Polsce. Wobec tego, że pojemność rynku francuskiego na towary polskie z dniem każdym zwiększa się, producenci nasi winni skorzystać ze sprzyjającej konjunktury i rozszerzyć granicę zbytu, wywożąc artykuły swej produkcji do Francji, z którą prócz dobrych sąsiedzkich stosunków łączy nas konwencja handlowa, otwierająca granice Francji dla całego szeregu artykułów pochodzenia polskiego, przy stosowaniu bardzo umiarkowanych opłat celnych.

Widoki naszej ekspansji za ocean. Jak wykazaliśmy w poprzednim naszym komunikacie, eksport nasz do Ameryki Półn. w świetle cyfr przedstawia się pesymistycznie i nie rokuje naprawy ku lepszemu. Jeszcze gorzej przedstawia się sytuacja z położeniem naszem w Ameryce Poł. Argentyna bowiem i Brazylja, to kraje, na rynkach których nasze niektóre towary mogłyby znaleźć poważny popyt, tymczasem stosunki handlowe z tymi krajami są więcej niż szczupłe. Tłumaczy się to poniekąd brakiem znajomości tamtejszych rynków, właściwości i wymagań tych rynków oraz trudnościami transportowemi, a co zatem idzie niemożności dokładnego skalkulowania cen zbytu artykułów, przeznaczonych na eksport do Argentyny wzgl. Brazylji. Trudności te jednak zdaniem naszem są do przezwyciężenia, a przemysł nasz, w szczególności drzewny, uskarżający się na zastój w dobie ogólnej stagnacji na rynku wewnętrznym, mógłby znaleźć właśnie w Argentynie poważnych odbiorców. Aczkolwiek Argentyna posiada olbrzymie przestrzenie leśne, jednak drzewo tamtejsze jest zbyt twarde, a ponadto wysokie taryfy kolejowe utrudniają w znacznym stopniu eksploatację lasów. Na skutek tego Argentyna jest zmuszoną importować drzewo. Do najważniejszych gatunków sprowadzanych do Argentyny, zaliczają się: dąb, sosna biała, sosna t. zw. „tea" i t. zw. „spruce". Dąb polski pod nazwą „dębu austrjackiego" w ogromnych ilościach przed wojną był importowany do Argentyny. W czasie wojny import tego dębu ustał i zaczęto importować dąb z Ameryki Półn., który jednak jest znacznie gorszy od naszego dębu, wskutek czego zapotrzebowanie na dąb polski wciąż istnieje. Z pośród artykułów drzewnych, które Polska mogłaby eksportować do Argentyny, na pierwsze miejsce wysuwają się deski, pozatem idą klepki, belki, podkłady kolejowe, słupy telegraficzne, parkiety itd. Cena na deski oblicza się w stosunku do stopy kwadr. t. j. 12 cali długości, 12 cali szerokości, 1 cal grubości; cło od 1 stopy kwadr. desek dębowych wynosi 7,4 cent. Co do warunków płatności, tranzakcje zawierają się cif Buenos Aires; cło i koszty przeładowania ponosi importer, natomiast koszt transportu dolicza się do cen. Zapłata następuje w następującej formie: importer otwiera kredyt eksporterowi w jednym z tutejszych banków i dokonuje częściowej wypłaty po wysłaniu towaru.

Różne. „Międzynarodowe Terminy Handlowe ich umowne skróty i znaczenie". W tut. Izbie są do nabycia wyżej nazwane broszury po cenie 1,50 zł za egzemplarz, przedstawiające dla sfer zainteresowanych cenny podręcznik w stosunkach międzynarodowych.

Dopuszczalne terminy zgłaszania towarów do oclenia. Ministerstwo Skarbu ostatniem rozporządzeniem ustala terminy do zgłaszania przywiezionych z zagranicy towarów od odprawy celnej a mianowicie: w granicznych Urzędach Celnych do 6-ciu dni od daty nadejścia towaru, w wewnętrznych Urzędach Celnych do dni 14-tu od daty nadejścia. Towary zgłoszone do oclenia i nieopłacone należnościami celnemi, lub też po opłaceniu nie odebrane, będą sprzedawane w drodze licytacji po upływie 14 dni od dnia dokonania odprawy celnej w wewnętrznych Urzędach Celnych. Wspomniane terminy nie dotyczą jednak żywych zwierząt, świeżych roślin i towarów szybko psujących się, towary te i rośliny oraz zwierzęta mogą być sprzedane z licytacji natychmiast. Uzyskaną ze sprzedaży gotówkę po potrąceniu należności celnych, o ile tychże

---

Statystyka eksportu i importu wraz z podziałem na kategorje importowanych towarów, znajduje się poniżej. Do powyższego trzeba dodać, iż w zestawieniach handlowych Polska figuruje łącznie z Gdańskiem. Wobec tego, istnieje przypuszczenie, że eksport n. p. mąki wywożonej do Gdańska może być faktycznym eksportem nie do Polski, lecz do wolnego miasta Gdańska, ewentualnie przez Gdańsk do innych krajów.

Polityka celna.

Kierunek polityki celnej Kanady ustalał się w znacznej mierze pod wpływem rozwoju przemysłowego i ekspansji przemysłowej sąsiednich Stanów Zjednoczonych oraz polityki celnej tego kraju. Ponieważ w ostatnich dziesiątkach lat przemysł Stanów Zjednoczonych rozwijał się w bardzo znacznem tempie i począł przejawiać dążność do zdobywania zagranicznych rynków zbytu, ponieważ nadto Stany Zjednoczone otoczyły się murem wysokiej taryfy wybitnie protekcjonistycznej, Kanada musiała wejść na drogę protekcjonizmu, aby oprzeć się ekonomicznemu podbojowi. Ta obawa, iż Kanada może stać się w zupełności zależną ekonomicznie od sąsiedniej republiki była tak wielka, iż wysunięty w roku 1911 ze strony Stanów Zjednoczonych projekt paktu celnego, opartego na wzajemności w ulgach celnych, musiał upaść, ponieważ większość wyborców przy wyborach do parlamentu Dominjum przeciwko niemu niedwuznacznie się wypowiedziała.

Polityka obecnego rządu, wyłonionego z partji t. zw. liberalnej, jest polityką zasadniczo zarówno protekcjonistyczną, jak była polityka rządu poprzedniego, złożonego z konserwatystów. Wprawdzie przywódcy partji konserwatywnej, obecnie partji opozycyjnej w parlamencie, czynili w czasie ostatniej kampanji wyborczej zarzut partji liberalnej, iż posiada ona tendencje wolnohandlowe i wobec tego grozi ruiną przemysłowi kanadyjskiemu, rozwijającemu się pomyślnie rzekomo jedynie tylko dzięki protekcyjnej taryfie celnej, to jednak zarzuty te miały charakter jedynie tylko argumentu wyborczego. Od początku objęcia swych rządów partja liberalna, zgodnie z manifestem przedwyborczym premjera p. W. L. Macenzie King, stanęła na stanowisku utrzymania protekcjonistycznego charakteru taryfy celnej, przy stosunkowo niewielkich redukcjach stawek na artykuły pewnych kategoryj.

Jedyną partją, która hołduje poglądom wolnohandlowym i która stale domaga się porzucenia polityki protekcponistycznej, jest t zw. partja postępowa, reprezentująca farmerów z kanadyjskiego rolniczego zachodu. Redukcje w stawkach celnych przeprowadzone w ciągu sprawozdawczego okresu, są raczej wyrazem wpływów tej partji na rząd, niż tendencją polityki samego rządu. Polityka więc celna obecnego rządu w okresie sprawozdawczym, jest między innemi rezultatem kompromisu. Politykę tę można by nazwać polityką liberalnego protekcjonizmu.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

nie uiścił odbiorca, zwraca się pierwotnemu odbiorcy towaru. W razie zgłoszenia reklamacji z powodu wyniku rewizji celnej wskazane wyżej terminy sprzedaży towarów z licytacji liczą się od daty zawiadomienia petenta o ostatecznej decyzji władz kompetentnych do rozstrzygania reklamacji.

Warunki wywozu za granicę akcyj złotowych z tytułu wymiany na dotychczasowe akcje akcjonarjuszom zagranicznym. Podajemy do wiadomości, że wysyłka wzgl. wywóz akcyj złotowych zagranicę, z tytułu wymiany może się odbywać za każdorazowem zezwoleniem władz skarbowych. Zezwolenia te władze skarbowe będą wydawały na podstawie zaświadczenia przedsiębiorstwa, którego akcje złotowe tytułem wymiany podlegają wysyłce wzgl. wywozowi za granicę. Zaświadczenia te zawierać winne stosunek wymiany dotychczasowych akcyj na nowe akcje złotowe, następnie stwierdzenie ilości i nominalnej wartości podlegających wymianie akcyj dotychczasowych, posiadanych przez danego zagranicznego akcjonarjusza, w końcu stwierdzenie, że wymieniona ilość akcyj dotychczasowych została do wymiany z zagranicy przywieziona wzgl. przysłana. Jako dowód przywiezienia akcyj z zagranicy należy dołączyć do podania zaświadczenie wwozu właściwego Urzędu Celnego, w wypadku zaś przysłania akcyj pocztą, wystarczy proste stwierdzenie faktu, z wyraźnem jednak zaznaczeniem gotowości przedłożenia władzom skarbowym na ich żądanie dotyczących dowodów (korespondencji, kopert, opasek itd.) O ile przedsiębiorstwo dokonywać będzie wymiany swych akcyj zagranicznym akcjonarjuszom za pośrednictwem krajowego banku, to tenże Bank może wystawić wymagane i wyżej podane zaświadczenie, na podstawie którego również będzie wydane zezwolenie na wywóz akcyj. W razie zaś dokonania wymiany akcyj za pośrednictwem banku zagranicznego, to władze skarbowe wydadzą zezwolenie na wysyłkę potrzebnej ilości akcyj, o ile bank zagraniczny względnie inna instytucja lub osoba zagraniczna upoważniona do przeporawdzenia wymiany złożą piśmienne zobowiązanie, że po dokonaniu wymiany przedłożą wyczerpujące sprawozdanie z przeprowadzonej wymiany z dołączeniem wymaganych dokumentów.

Wprowadzenie nowych taryf wyjątkowych. Poczynając od dnia 1 czerwca r. b. Ministerstwo Kolei wprowadza nowe taryfy wyjątkowe na następujące towary: muszle morskie od stacji Gdynia do wszystkich stacji kolei państwowych. Przewoźne oblicza się według klasy VII. tar. wyjątk.; szmelc żelazny i stalowy od Gdańska i Gdyni, oraz od wszystkich stacyj granicznych do wszystkich stacyj kolei państwowych; opłaty oblicza się od 1—200 klm. według klasy VIII., od 201—360 klm. 90 groszy od 100 kg., powyżej 360-ciu klm. według wyjątkowej klasy F., na rudę żelazną od wszystkich stacyj kolei państwowych do wszystkich punktów granicznych, przewoźne oblicza się za przesyłki całowagonowe według wyjątkowej klasy F.

Wprowadzenie taryf bezpośrednich w komunikacji pomiędzy Polską a niektóremi państwami zagranicznemi. Poczynając od dnia 1 czerwca r. b. wchodzą w życie taryfy bezpośrednie na przewóz osób i bagażu w komunikacji pomiędzy stacjami Kolei Szwajcarskich z jednej strony a stacjami Kolei Polskich, Czechosłowackich, Węgierskich, Rumuńskich, Serbsko-Kroacko-Słoweńskich i Włoskich z strony drugiej, oraz w komunikacji pomiędzy stacjami Polskich Kolei Państwowych i Polskich Kolei Państwowych na terytorjum W. M. Gdańska z jednej strony, a stacjami włoskich kolei państwowych z drugiej strony przez Czechy i Austrję. Opłaty za polskie koleje państwowe obliczają się według obowiązującej obecnie Taryfy Polskich Kolei Państwowych na przewóz osób, bagażu i przesyłek nadzwyczajnych.

Opłaty statystyczne od towarów importowanych i eksportowanych. Wszystkie towary przechodzące przez Urzędy Celne podlegają tzw. opłacie statystycznej. Opłaty te są zróżniczkowane w stosunku do rodzaju towaru i wynoszą dla towarów nieopakowanych, objętych poz. 79 punkt. 1, 2 i 3 tar. celn. 5 groszy od 1000 kg.; dla towarów objętych pozycją 66 punkt 1., poz. 84 punkt 1, poz. 138 tar. celn. — 10 groszy od 1000 kg.; dla towarów objętych pozycją 85 punkt. 1, 2 i 3 tar. celn. 30 groszy od 1000 kg.; dla wszystkich innych towarów nieopakowanych 20 groszy od 1000 kg.; dla towarów opakowanych w całości lub częściowo 5 groszy od 100 kg wagi brutto. Dla każdej paczki pocztowej bez względu na opakowanie i wagę 10 groszy. Od ułamków wskazanych ilości uiszcza się cała należytość. Opłaty te zaczną pobierać właściwe władze celne poczynając od dnia 5 czerwca 1925 r.

Wystawa Rolniczo-Handlowa-Przemysłowa w Kiszeniowie (Rumunja). Pod protektoratem rumuńskiego następcy tronu odbędzie się w Kiszeniowie w terminie od 15 sierpnia do 1 października rb. wyżej nazwana wystawa. Przedsiębiorstwom pragnącym wziąć udział w tej wystawie przysługują następujące ulgi i przywileje: zniżka taryf kolejowych towarowych na eksponaty na kolejach żelaznych rumuńskich o 65%, czyli do 35% stawki normalnej; zwolnienie od cła eksponatów niesprzedanych a nawet i tych, które zostaną sprzedane na wystawie; zniżka taryf osobowych dla eksponatów oraz dla zwiedzających wystawę o 75% czyli ¼ stawki normalnej. Przewidzianem jest, że eksponaty zostaną wszystkie zakupione. Na wypadek zaś, gdyby nie zostały sprzedane, będą mogły być złożone gratis w lokalu przy Polskim Konsulacie. Całodzienne utrzymanie w Kiszeniowie od jednej osoby kosztuje około 400 leji, t. j. zł 10. W sprawie opłat za miejsca informacji udziela tut. Izba. Byłoby bardzo pożądanem, aby sfery gospodarcze Pomorza zgłosiły jak najliczniejszy udział w Wystawie, celem nawiązania ściślejszych stosunków handlowych między obydwoma państwami.

Do przejrzenia w tut. Izbie: 1. Zwyczaje handlowe rynków w Marsylji. 2. Sprawozdanie gospodarcze za styczeń i luty 1925 r. z rynku wewnętrznego. 3. Oferty firmy niemieckiej na dostawę maszyn i narzędzi do przeróbki lnu i konopi.

KRONIKA

Trzecia rata podatku majątkowego.

Od trzeciej raty prowizorycznie wymierzonego podatku majątkowego, płatnej do 30 czerwca r. b., są zwolnieni płatnicy pierwszych czterech stopni (których majątek nie przekracza 10 000 zł), którzy tytułem zaliczek oraz pierwszych dwóch rat powinni byli uiścić kwotę, dosięgającą lub przewyższającą 70 proc. całego definitywnie obliczonego podatku, natomiast płatnicy tychże pierwszych czterech stopni, którzy powinni byli uiścić dotychczas razem kwotę, nie dosięgającą 70 proc. całego definitywnie obliczonego podatku, winni uiścić tytułem III raty taką kwotę, jaka jeszcze brakuje do tych 70 proc. O ile dotychczasowe zaliczki oraz pierwsze raty dla płatników pierwszych czterech stopni przekroczyły 70 proc. definitywnego wymiaru, dotychczasowy wymiar będzie zmniejszony do tej normy 70 proc.

Dla płatników, których majątek przekracza 10 000 zł, trzecia rata łącznie z kwotami uiszczonemi poprzednio tytułem zaliczek i poprzednich rat nie może przekraczać 100 proc. prowizorycznie wymierzonego podatku majątkowego.

Listy zastawne na podatek majątkowy.

Ministerstwo Skarbu zawiadomiło Izby skarbowe, iż podatek majątkowy może być wpłacany 8-procentowemi listami zastawnemi Państwowego Banku Rolnego serji I, względnie zobowiązaniami tego Banku do wydania listów tej serji. Listy zastawne względnie zobowiązania mogą być przyjmowane na poczet podatku majątkowego od każdego płatnika, który je otrzymał bezpośrednio z Państwowego Banku Rolnego w związku ze sprzedażą lub parcelacją gruntów, jak również od wszystkich, którzy listy Banku Rolnego nabyli lub otrzymali od osoby trzeciej. Do listów zastawnych winny być dołączone przy wpłatach podatku majątkowego kupony bieżące, których wartość nie będzie zaliczona odręcznie na podatek. Płatnikom podatku majątkowego, którzy przedstawią zaświadczenie Państwowego Banku Rolnego, stwierdzające sprzedaż temu Bankowi względnie parcelację przy pomocy Banku nieruchomości ziemskich, władze podatkowe pierwszej instancji mogą odroczyć termin płatności podatku w granicach kwot wykazanych w zaświadczeniu bankowem na okres wskazany przez Bank, niedłuższy jednak niż 1 rok.

Egzekwowanie zaległości podatkowych.

Z powodu zażaleń na zbyt silną akcję egzekucyjną przeciwko drobnym, a ekonomicznie słabym płatnikom podatku przemysłowego za II półrocze 1914 r., ministerstwo skarbu wyjaśniło urzędom skarbowym, iż wzmożoną akcję egzekucyjną skierowywać należy przedwszystkiem przeciw płatnikom ekonomicznie silniejszym i zalegającym większemi pozycjami. Do drobnych płatników podatku przemysłowego mogą być stosowane zarządzenia ulgowe, ograniczające egzekucję w wypadkach, gdy kwoty wymierzonego podatku są nader wygórowane i rażąco odbiegają od rzeczywiście osiągniętych obrotów. Płatnikom takim można wpłatę zaległości podatkowej odraczać i rozkładać na raty na okres do trzech miesięcy, oczywiście z pobraniem ustawowych odsetek i wyłącznie w wypadkach zasługujących rzeczywiście na uwzględnienie.

Zwolnienie od podatku dochodowego.

Rozporządzeniem ministra skarbu, wydanem na podstawie ustawy o rozbudowie miast, będą zwalniane od podatku dochodowego nowe budowle przeznaczone na cele mieszkalne. Za budowle przeznaczone na cele mieszkalne w stosunku do podatku dochodowego uważane będą takie budynki, w których przynajmniej 2/3 powierzchni przeznaczono wyłącznie na mieszkania, przyczem jako pokoje mieszkalne uważane będą kuchnie, nisze względnie alkowy i t. p.

Osoby ubiegające się o ulgi w podatku dochodowym, winny złożyć odpowiednie podanie do właściwej władzy podatkowej pierwszej instancji przed uprawomocnieniem się wymiaru podatku dochodowego za rok podatkowy, bezpośrednio następujący po roku, w którym ukończono budowę. Do podania należy dołączyć dowody uzasadniające prawo do przyznania ulgi a mianowicie: świadectwo magistratu lub komitetu rozbudowy o stanie wykonania budowy oraz o przeznaczeniu powierzchni wybudowanych pomieszczeń, a nadto o ile chodzi o ulgi przewidziane w p. 6 art. 25 ustawy — wiarygodny wykaz poniesionych za budowę kosztów i otrzymanych na cele budowy pożyczek państwowych.

Podatek od obrotu a eksport.

Z powodu informacji jednego z pism, iż przy wywozie zagranicę tylko bardzo ograniczona ilość wyrobów przemysłowych zwalniana jest od podatku przemysłowego (od obrotu) i że podatek ten w pełnej wysokości stosowany jest do prawie wszystkich wyrobów przemysłu włókienniczego, ministerstwo skarbu wyjaśnia:

Na mocy uchwały komitetu ekonomicznego rady ministrów z dn. 4 kwietnia r. b. ministerstwo skarbu okólnikiem z dn. 21 kwietnia r. b. (L. 2384 III D. P.) wydało zarządzenie zawieszenia całkowicie poboru podatku od obrotu przy wywozie zagranicę tkanin bawełnianych, materjałów ze sztucznego jedwabiu, wełnianych i półwełnianych, oraz z mocy uchwały komitetu ekonomicznego z d. 26 maja 1925 r. zwolniło od podatku czesanki wełniane, wełnę sztuczną, przędzę bawełnianą i wełnianą, aksamit i plusz, worki jutowe, tkaniny workowe do pakowania, tkaniny z juty, wojłoki i filce, tkaniny i chustki itp. wyroby dziane i trykotowe, szmuklerskie i plecione, wyszczególnione w odnośnych pozycjach taryfy celnej. Do czasu zastosowania powyższych ulg przy eksporcie wyżej wymienionych artykułów pobierany był podatek od obrotu zmniejszony do 1 proc. łącznie z dodatkami autonomicznemi.

W końcu zaznaczyć należy, iż według projektu noweli do ustawy o państwowym podatku przemysłowym, która jest już przedmiotem obrad ciał ustawodawczych, zwolnienie od podatku obejmie eksport wszelkiego rodzaju półfabrykatów i wyrobów gotowych.

Restrykcje kredytowe Banku Polskiego.

Pasywny bilans handlowy, spowodowany nadmiernym wzrostem importu, i to nie surowców czy środków produkcji, lecz artykułów żywnościowych i fabrykatów, sprawia, że waluty bardzo silnie odpływają z Banku Polskiego, który zmuszony jest dla utrzymania wysokiego pokrycia złotego stosować restrykcje kredytowe. Przy stosowaniu tego środka Bank stara się, aby dotknął on w jak najmniejszym stopniu produkcję, a utrudnił import. Dlatego też Bank wydał zarządzenie, aby do czasu zrównoważenia się bilansu handlowego nie były dopuszczone do portfelu Banku weksle, pochodzące z transakcji importu artykułów zagranicznych luksusowych, względnie takich, bez których obyć się łatwo można, lub które można z powodzeniem zastąpić wyrobami krajowemi. Oddziały Banku mają zlecenie prowadzenia rejestru przedsiębiorstw, zajmujących się takim importem. (A. T. E.)

Bank Polski a dyskonto.

Ostatnio Bank Polski począł dyskontować weksle zagraniczne z terminem płatności sześciomiesięcznym. Stopa dyskontowa dla dewiz z terminem płatności od 3 do 6 miesięcy wynosi o 2 procent więcej od stopy dla dewiz trzymiesięcznych. I weksel funtowy z terminem płatności do 6 miesięcy akceptowany w Anglji opłaca 6 proc. w stosunku rocznym tytułem dyskonta, akceptowany zaś np. w Niemczech 7 procent, o ile termin płatności wynosi natomiast 3—6 miesięcy opłaca on w obu wypadkach 8 procent, weksel dolarowy z terminem płatności do 3 miesięcy akceptowany w Stanach Zjednoczonych opłaca 4 i pół proc., akceptowany zaś w Europie 5 i pół, weksel zaś dolarowy z terminem płatności od 3 do 6 miesięcy opłaca w pierwszym 6 i pół, w drugim — 7 i pół procent.

Mimo tak dogodnych warunków kredyt dewizowy nie był szerzej wykorzystany przez polski przemysł eksportowy, chociaż stan obliga z tytułu dyskonta akceptów zagranicznych wykazuje stałą tendencję zwyżkową. I tak w dniu 31 stycznia wynosił on 11 miljonów złotych, w dniu 28 lutego 11,6 milj. zł, w dniu 31 marca 16,4 milj. zł, wreszcie w dniu 30. kwietnia 19 miljonów złotych.

1 000 złotych.

Wobec pojawienia się od czasu do czasu biletów 1000-złotowych ,Bank Polski przypomina, że najwyższym odcinkiem, puszczonym w obieg są bilety 500-złotowe. Bilety 1000-złotowe nie są zatem prawnym środkiem płatniczym i nie mogą być uważane za prawdziwe.

O świadectwa pochodzenia przy ulgach celnych.

Do towarów, na które na mocy pozwolenia Ministerstwa Skarbu będą udzielane ulgi celne, powinny być dołączone świadectwa pochodzenia, wystawione według ogólnych przepisów, dotyczących tych świadectw. Znaczy to, że osoby, starające się o ulgi celne, powinny zaopatrywać odnośne świadectwa pochodzenia w odpowiednią wizę konsularną.

Pomyślne konjunktury dla eksportu drzewa do Bułgarji.

Przedstawiciel polskich władz konsularnych podczas jednej ze swych wizyt w sofijskiej Izbie Handlowej skonstatował zainteresowanie kupców bułgarskich sprawą importu drzewa budulcowego z Polski. Polskie drzewo mogłoby znaleźć łatwy zbyt w Bułgarji, która importuje znaczne ilości budulcu. Można liczyć na sprzedaż w Bułgarji większych ilości belek i desek sosnowych, świerkowych i jodłowych.

Odroczenie terminu zeznań i wpłacania podatku dochodowego.

Ministerstwo Skarbu odroczyło termin składania zeznań i wpłacania podatku dochodowego dla wszystkich płatników do dnia 30 czerwca br.

Z Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

Komitet Ekonomiczny Ministrów rozpatrywał na ostatniem swem posiedzeniu sprawy celne, a w szczególności sprawę ceł wywozowych od koni, nasion lnu, rzepaku, rzepiku i makuchów, postanawiając zwolnić te towary od cła wywozowego.

Postanowiono również znieść od dnia 1 sierpnia cło wywozowe od żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa i mąki. Stanowisko Komitetu Ekonomicznego w tych sprawach jest wynikiem przewidywania pomyślnych zbiorów w roku bieżącym oraz potrzebą zapewnienia rolnictwu warunków osiągnięcia tych korzyści, które w roku ub. przypadł ypośrednictwu handlowemu. Wobec zrównania się wewnętrznych cen zboża w Polsce z cenami zagranicznemi i wobec tego, że wszędzie na świecie przewidywane są pomyślne w roku bieżącym zbiory, obawa ogołocenia rynku krajowego nie istnieje.

Następnie ze względu na potrzebę zrównoważenia bilansu handlowego Komitet Ekonomiczny wypowiedział się za zwolnieniem od podatku obrotowego tranzakcyj eks-

portowych, dotyczących całego szeregu produktów eksportowych jako to: słodu, cykorji, soli, makuchów odolejonych, żelatyny, kleju, wosku ziemnego, skórzanych wyrobów technicznych, fornierów, klepek, dykty i mebli giętych, nasion, buraków cukrowych, traw, warzyw i zbóż, wyrobów koszykarskich, glin, dolomitu, klinkieru cementowego, wapna hydraulicznego, gipsu i alabastru, emalji i glazury, siatek żarowych, wyrobów fajansowych, dziegciu i smoły, przetworów ze smoły z węgla kamiennego, spirytusu drzewnego, benzoli i preparatów pochodnych, zapałek, barwników, blachy żelaznej, ołowiu, cynku, naczyń z miedzi, niklu i aluminjum, wyrobów z surówki, odlewów stalowych, wyrobów z żelaza i stali, narzędzi stalowych, maszyn i aparatów, rur, osi wozowych, tektury, przędzy, wełny sztucznej, wyczesek wełnianych, dermatoidu, aksamitu i pluszu, wyrobów z juty, konopi, lnu i pakuł, linoleum, ceraty, wojłoku i filców, tkanin, wyrobów dzianych i szmuklerskich, odzieży damskiej i dziecięcej i konfekcji ze sztucznego jedwabiu, wyrobów celuloidowych, prochu i materjałów wybuchowych oraz zapalników górniczych.

Polskie raporty konsularne.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych już od szeregu miesięcy wydaje w oddzielnych broszurach raporty gospodarcze placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej — radców handlowych i konsulów.

W roku 1924 zostały wydane raporty za rok 1923: z Morawskiej Ostrawy, Turcji, Palestyny, Kanady i Holandji. W roku bieżącym Ministerstwo wydało raport z Hamburga za rok 1924. W druku są raporty z Morawskiej Ostrawy (1924), Szwajcarji, Rumunji i in.

Celem większego niż dotychczas rozpowszechnienia wydawnictwa, Min. Spraw Zagr. porozumiało się z tygodnikiem „Przemysł i Handel“ i odtąd raporty będą drukowane w zwiększonym nakładzie i rozsyłane jako załączniki do tego tygodnika.

Akcja wydawnictwa raportów konsularnych, a przedewszystkiem samo opracowywanie tych raportów przez nasze placówki zagraniczne nie mogła dotąd rozwinąć się należycie wobec braku funduszów na jej odpowiednie uruchomienie. Obecnie jednak, jak to zapowiedział na jednej z ostatnich konferencyj gospodarczych p. Premjer Wł. Grabski, rząd postanowił działalność w tym kierunku rozszerzyć.

Już pierwsze wydane raporty zawierają dużo cennego dla naszych kół gospodarczych materjału.

Biuro Wywiadowcze w Bielsku.

Stowarzyszenie dla obrotu materjałami i towarami tekstylnemi w Bielsku otrzymało koncesję, na podstawie której otworzyło biuro wywiadowcze przy temże Stowarzyszeniu w Bielsku. Jako zrzeszenie wszystkich firm tekstylnych Bielska, Białej i okolicy biuro to będzie w możności udzielać nadokładniejszych informacyj o zaufaniu kredytowem, rozmiarze przedsiębiorstwa i stanie majątkowym zarówno swych członków jak i wszystkich kupców i handlarzy tekstylnych.

Reorganizacja Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie. Ustawa Sejmowa z dn. 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. r. 1924 L. 19 poz. 185) przyznała Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie prawa szkół akademickich państwowych między innemi nadawania stopni naukowych magistra i doktora nauk ekonomicznych. W następstwie tej ustawy dla ustalenia pierwszego składu profesorskiego Szkoły Ministerstwo W. R. i O. P. wyznaczyło specjalną Komisję Weryfikacyjną z pośród profesorów wyższych uczelni państwowych, w osobach pp. Prof. Dr. Franciszka Bujaka ze Lwowa, Dr. Ludwika Krzywickiego, Dr. Karola Lutostańskiego, Dr. Romana Rybarskiego i Dr. Wojciecha Świętosławskiego z Warszawy, Dr. Adama Krzyżanowskiego z Krakowa, i Dr. Władysława Zawadzkiego z Wilna, w obecności Delegata Ministerstwa p. Prof. Dr. B. Miklaszewskiego. Rezultatem weryfikacji ciała nauczycielskiego Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie było na wniosek Komisji zamianowanie rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24. III rb. L. 2595/IV. 1925 pp. Maurycego Chorzewskiego, Jana Dmochowskiego, Kazimierza Kasperskiego, Konstantego Krzeczkowskiego, Zygmunta Limanowskiego, Jana Stanisława Lewińskiego, Bolesława Miklaszewskiego, Bolesława Markowskiego i Antoniego Sujkowskiego profesorami Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie i pp. Leona Babińskiego, Wacława Fajansa, Aleksandra Jackowskiego, Marjana Kowalskiego, Edwarda Lipińskiego, Juljana Makowskiego, Edwarda Rosego, Marcelego Różańskiego i Henryka Tenenbauma docentami Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie. Po reorganizacji Szkoły na pierwszem posiedzeniu Senatu dn. 2 kwietnia r. b. dokonano wyboru rektora i prorektora i dekretem z dnia 4 maja r. b. L. 2965/IV 1925, pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w myśl złożonego wniosku zatwierdził wybory w osobach p. Prof. Dr. Bolesława Miklaszewskiego na Rektora i p. Prof. Kazimierza Kasperskiego na Prorektora.

„Musimy organizować eksport“.

Taką akcję propagandową podjął miesięcznik „Polexport“, informując zagranicę w różnych językach o wytwórczości polskiego przemysłu, o zdolnościach eksportowych Polski oraz o wysokiej jakości polskich wyrobów. Zupełnie bezpłatnie otrzymują „Polexport“ Izby Handlowe i Przemysłowe, zrzeszenia gospodarcze oraz znaczniejsze przedsiębiorstwa wszystkich krajów i polskie placówki dyplomatyczne i konsularne zagranicą.

Zapomocą fachowo ujętej reklamy pragnie „Polexport“ zdobyć, utrzymać i rozszerzyć rynki zbytu dla polskich produktów.

Powstanie polsko-rosyjskiego T-wa handlowego.

Prowadzone od dłuższego czasu pertraktacje w sprawie powołania do życia polsko-rosyjskiego Tow. handlowego doprowadziły do wyników dodatnich, bowiem Tow. to powstało już pod nazwą „Polros“. Prezesem T-wa został b. minister handlu i przemysłu p. Przanowski. „Polros“ ma na celu unormowanie handlu z Rosją sow., która wysuwa zasadę zakupywania niezbędnych artykułów wyłącznie od producentów.

Zniżka cen.

W m. maju daje się zaznaczyć dalsza zniżka cen hurtowych. Wskaźnik cen 24ch najważniejszych towarów wynosił w pierwszym tygodniu maja 138,36, w drugim zaś tygodniu zmniejszył się do 137,87.

Wystawa Przemysłowo-Rzemieślniczo-Rolnicza w Krotoszynie (Wlkp.)

Jak nam donoszą, to w Krotoszynie (Wlkp.) odbędzie się w dniach od 2 do 9 sierpnia r. b. Wystawa obejmująca przemysł, rzemieślnictwo, kupiectwo, handel i t. d., która wzbudza poważne zainteresowanie i ledwo pomyślono o wystawie, a już wpływają dość liczne zgłoszenia.

Protektorat nad wystawą objął p. Wojewoda Poznański. Po warunki i formualrze do zgłoszeń zgłaszać się trzeba pod adresem: „Zarząd Wystawy Przemysłowo-Rzemieślniczo-Rolniczej w Krotoszynie (Wlkp.). Wystawa odbędzie się w salach i ogrodach tamtejszego Bazaru, w którym to celu wydzierżawiono obszerne okoliczne terytorja, na których pobudowane będą hale.

Podczas trwania Wystawy będą odbywały się pouczające wykłady specjalne dla kupców, dla przemysłowców, rzemieślników i rolników, udział swój zapowiedziały bardzo poważne osobistości. Wystawa ta ma ogromne znaczenie już ze względu na położenie samego miasta leżącego na kresach. Miasto to pod względem przemysłu dosyć rozwinięte ucierpiało wskutek zmiany terytorjalnej lecz szybko zastosowało się do nowych warunków i rozwija się dość pomyślnie.

Echa Międzynarodowego Targu w Poznaniu zagranicą.

Wizyta dziennikarzy zagranicznych na Międzynarodowym Targu w Poznaniu nie minęła bez echa. Przedstawiciel prasy belgijskiej, p. Smolders zamieścił na łamach dziennika „Neptune“ z dnia 10 maja r. b. Nr. 283, wychodzącego w Antwerpji, bardzo obszerne sprawozdanie o przebiegu Targu w Poznaniu. Uwagi jego są bardzo ciekawe. Rozpoczynają się one od stwierdzenia, że „dobroczynny wpływ, jaki wywierają targi handlowe na międzynarodowe stosunki gospodarcze, okazał się znów w całej pełni na Międzynarodowym Targu, który odbył się w Poznaniu. W odniesieniu do stosunków polskich Międzynarodowy Targ w Poznaniu — zdaniem p. Smoldera — był dowodem gospodarczego handlowego odrodzenia Polski“. O ile chodzi o ocenę wyrobów targu, to redaktor Smolders twierdzi, że dzięki staraniem swych dzielnych i umiejętnych organi-

zatorów osięgnął świetny sukces, jakim zresztą cieszyły się i wszystkie poprzednie targi poznańskie.

W omawianym artykule red. Smoldera znajdujemy bardzo ciekawą ocenę roli Poznania, jako ośrodka handlu międzynarodowego. Czytamy w nim: „Miasto Poznań, jako najdalej na Zachód wysunięta handlowa i przemysłowa placówka polska mająca za sobą długoletnie stosunki handlowe z najgłówniejszemi ośrodkami handlowemi zachodu, posiadające zakorzenione tradycje handlowe i stojące na wysokim poziomie kultury, zdało sobie doskonale sprawę z roli mu przeznaczonej w życiu gospodarczem Rzeczypospolitej. Poznań, położony na prostej linji Paryż—Moskwa, oraz Trjest—Gdańsk, posiada dzięki swemu położeniu warunki, aby stać się ośrodkiem handlu międzynarodowego". A dalej red. Smolders twierdzi, że „rzeczywiście Poznań staje się coraz bardziej bramą, przez którą wchodzą do Polski towary zagraniczne i przez który wychodzą zagranicę towary polskie."

Z wrażeń red. Smoldersa bezpośrednio dotyczących tegorocznego Targu, zanotować należy jego opinję o dziale maszyn rolniczych, o którym pisze:

„Co do eksponatów polskich palma pierwszeństwa należy się bezsprzecznie maszynom i narzędziom rolniczym, urządzeniom młynarskim oraz narzędziom precyzyjnym. Trzeba również wyróżnić i przemysł tekstylny, który zajął bardzo pokaźne miejsce jak również przemysł skórny, chemiczny, spożywczy, meblarski i zabawkarski.

Entuzjastyczny swój artykuł red. Smolders kończy następującemi uwagami: „Organizatorzy Targu mogą być dumni z osiągniętego sukcesu, który zapewnia dla Międzynarodowego Targu w Poznaniu świetną przyszłość. Wielka ta manifestacja ekonomiczna stanowi bezsprzecznie bardzo ważny etap w ogólnem rozwoju przemysłu i handlu polskiego oraz w zacieśnieniu stosunków polskich z zagranicą".

Wystawa ruchowa prób i wzorów przemysłu krajowego.

Przed wojną na terenie b. Królestwa Kongresowego cieszyła się wielkim powodzeniem Wystawa ruchoma prób i wzorów przemysłu krajowego. Wystawa ta w ciągu czterech lat objeżdżała nasze miasta i miasteczka i przyczyniła się w niemałym stopniu do ożywienia rodzimego przemysłu i zapoznania z nim najszerszych warstw społeczeństwa.

Obecnie Koło Polek przy poparciu Ligi Obrony Powietrznej Państwa podejmuje powyższą inicjatywę i przystępuje do zorganizowania Wystawy ruchomej prób i wzorów przemysłu krajowego. Wystawa ta ma na celu zaznajomienie szerokich kół ludności z krajową wytwórczością i źródłami nabycia, walkę z zalewem rynków naszych przez wyroby zagraniczne oraz ekonomiczne zespolenie wszystkich dzielnic Polski. W tym celu Wystawa objedzie w ciągu roku około 30-tu miast, zatrzymując się w każdym z nich od dwóch do czternastu dni zależnie od wielkości miasta i stopnia zainteresowania się nią miejscowej ludności.

Zasadniczym działem Wystawy będą próby i wzory. Specjalni instruktorzy wystawowi, na zasadzie informacyj otrzymanych od wystawców, dawać będą wyjaśnienia tyczące się wyrobów, gatunków eksponatów i stosunku do konkurencji zagranicznej. Pozatem na wystawę przyjmowane będą plakaty ścienne, filmy propagandowe, reklamy świetlne, objaśnienia do reklam świetlnych, reklamy drukowane do rozdawania na wystawie i t. p. W programie wystawy mieszczą się również pogadanki, odczyty, pokazy, kursy specjalne etc., przyczem firmy eksponujące mogą przysłać własnych prelegentów.

Przy wystawie będzie otwarte biuro komisowe, które na żądanie za umówioną prowizję, zajmie się przyjmowaniem zamówień w miejscowościach postoju wystawy oraz ew. może pośredniczyć w pozyskiwaniu prowincjonalnych przedstawicielstw i akwizytorów.

Ponadto wszystkie firmy, przyjmujące udział w wystawie, będą bezpłatnie umieszczone w katalogu. Ogłoszenia w katalogu są płatne.

Organizatorzy wystawy przy poparciu Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwa Skarbu uzyskali kredyt w Banku Gospodarstwa Krajowego, oparty na wekslach wystawców. Wobec tego wystawcy mogą wnosić opłaty za udział częściowo gotówką, częściowo wekslami.

Wszelkich bliższych informacyj w powyższej sprawie udziela Zarząd Wystawy ruchomej w Warszawie, ul. Chmielna 32, m. 22, tel. 234-50.

Sprawy celne w państwach zagranicznych.

Austrja. — Zakazy przywozu i wywozu. — Na podstawie rozporządzenia Min. Przem. i Handlu oraz Skarbu w porozumieniu z Min. Roln., rozporządzeniem z dnia 28 lutego r. b., które weszło w życie z dniem 1 marca r. b., listy towarów zakazanych do przywozu i wywozu obejmują następujące ważniejsze artykuły:

1. Wykaz towarów, których przywóz jest zakazany.

Pozycja taryfy celnej	*Nazwa towaru:*
z 21	Sacharyna
22	Tytoń i wyroby tytoniowe wszelkiego rodzaju
33	Winogrona świeże
86	Wódki, konjaki i t. p.
z 87 a i Uwaga p. 2 a, 3.	Wino, też wino owocowe w beczkach
93 i 95	Wyroby piekarskie
z 104	Czekolada i wyroby z czekolady
z 106	Konserwy owocowe, soki owocowe i jagodowe,
139	Przędza bawełniana do sprzedaży detalicznej,
z 140 do 144	Tkaniny bawełniane drukowane, wszelkie
151	Hafty bawełniane,
171 a. b.	Wyroby powroźnicze
202, 210	Tkaniny jedwabne i półjedwabne
220 a, 221 a	Kapelusze słomkowe
225	Odzież, bielizna
228 a. b.	Pędzle z materjałów roślinnych, szczotki, jak też włos zwierzęcy (krajany)
259, 260, 262 do 266	Wyroby z kauczuku i gutaperki
287, 288	Obuwie skórzane, pantofle wszelkie
z 302 i 303	Meble oraz części składowe mebli
404 414 p. a. 2, z 414	Broń
p. b. 1	Blacha i płyty z cynku
430	Wyroby z aluminjum lub ze stopów aluminjum
z 438	Turbiny wodne
442 do 450	Elektryczne maszyny i aparaty
z 461 489 do 491	Motory wszelkie do pojazdów
493 i 495 474 a. b. 475	Zegary i wyroby zegarmistrzowskie
476	Kamienie szlachetne, perły, korale etc.
z 542	Zapałki

2. Wykaz towarów, których wywóz jest zakazany.

Pozycja taryfy celnej	*Nazwa towaru:*
20	Melasa
z 39 p. 6 1	Buraki cukrowe i buraki pastewne
z 44	Nasiona buraczane
z 67	Włosie wszelkie
z 69	Kiszki i wnętrzności, świeże, solone i suszone
z 70	Ikra rybna
86 b	Spirytus
z 109	Rudy żelazne i ołowiane
z 110	Magnetyt
172	Wełna i odpadki wełniane, surowa, myta, czesana, bielona, farbowana
194	Jedwab sztuczny
275	Skóry i futra w stanie surowym
z 294	Drzewo opałowe, faszyna, wiórki i t. p
z 295	Drzewo budulcowe, okrągłe, spiłowane, progi kolejowe, maszty, słupy telegraficzne
z 306	Rogi, kopyta i kości surowe
z 365 a	Stare żelastwo i stal
412	Metale nieszlachetne i ich stopy stare, jako odpadki, szlaka, używane stare maszyny, aparaty, lokomotywy, tendery i t. p.
z 510 h	Drożdże winne
z 554	Nawóz zwierzęcy, też nawozy sztuczne
z 55	Otręby, makuchy, skrawki buraczane
z 558	Odpadki papierowe.

Urzędowa Ceduła Giełdowa Giełdy Drzewnej w Bydgoszczy z dnia 4 czerwca 1925 r.

Towary	transakcje	kupno	sprzedaż	termin	warunki
	za metr kubiczny w zł				
Bale bukowe, suche, 50—100 mm, długość od 2 m, szerokość od 25 cm.	73	—	—	—	franco wag. Więcbork (Pomorze)
Dłużyce sosnowe, przec. długości 13 m, od 20 cm w czubie.	—	—	25	—	franco wag. parytet Kiwerce
Sosnowe deski 20 mm, przec. szerokość 15 cm, przeciętna długość 4 m.	—	—	38	—	franco wag. stacja Chmielów
Sosnowe deski odziomkowe, suche, białe, nieobrzynane, 52 mm grube, szerokość od 20 do 40 cm, długość 3—6 m.	—	—	70	—	franco wag. parytet Przemyśl (Małopolska)
Sosnowe boczne deski, czyste, 18 i 20 mm, przeciętna szerokość 15—16 cm, przeciętna długość 4 m.	—	—	85	—	franco wag. stacje Osowiec ad Grajewo
Sosnowe boki, bez sęka, 20 i 23 mm, przeciętna szerokość 17—18 cm, przec. długośc 3,80 m, zeszłoroczne, nasiniałe.	—	—	75	—	franco wag. granica polsko-niem.
Deski i bale brzostowe, grubość 20, 25, 30, 45, 85 i 95 mm, I i II kl.	—	—	90	—	franco wag. parytet Kiwerce
Stemple kopalniane, iglaste, ⊖ w środku 9/15 cm, długość wedł. listy kupującego.	—	14,75	—	—	franco wag. granica polsko-niem. Kaczory
Kloce jesionowe, od 30 cm ⊖ począwszy, od 3 m dług. wzwyż.	—	—	82	zima 1925/6	franco wag. parytet Antonówka
Szprychy dębowe, 18 i 24 cale długie, 2 × 3 cale ang.	—	—	16	—	franco wag. parytet Poznań

W poszukiwaniu były:

1. Belki i krokwie i łaty tarte.
2. Sosnowy i liściasty materjał tarty na eksport.
3. Bale i kloce olszowe, topolowe, jesionowe i brzozowe na eksport.
4. Kloce grabowe.
5. Podkłady dębowe i sosnowe, pruskiego i saskiego typu.
6. Sleepry.
7. Świerkowy i jodłowy materjał dla rynku angielskiego.
8. Klepka dębowa i bukowa dla wina i piwa.
9. Podkłady bukowe.
10. Kopalniaki.
11. Sosnowy materjał równolegle obrzynany.

W zaofiarowaniu były:

1. Dłużyce sosnowe w lesie i na wodzie.
2. Sosnowe i jodłowe krokwie ciosane, 4×4 do 8 cali — wymiary reńskie — na wodzie i stacji.

Konfekcja damska
Fr. Gałdyński w Poznaniu, ulica Pocztowa 33.
„Konfekcja Damska", Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Wielka 27/29.
M. Kurowski i St. i J. Jaworscy w Poznaniu, St. Rynek 45.
M. Malinowski w Poznaniu, Stary Rynek 57.
K. Reimann i St. Cichocki w Poznaniu, ul. Wrocławska 5/6.
Szkudlarek i S-ka w Poznaniu, ul. Wrocławska 38.
J. Szuster w Poznaniu, Plac Działowy 5,
W. Wiśniewski w Poznaniu, Stary Rynek 53/54.

Konfekcja męska
K, Bogajewski w Poznaniu, Stary Rynek 60.
K. Lisiecki w Poznaniu, Stary Rynek 10.
Bracia Wesołek w Poznaniu, ul. Woźna 12.

Konserwy owocowe i jarzynowe
W. i St. Radomsey, Tow. Akc. w Pleszewie.

Koperty
Edward Kręglewski, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Flisacza 8.

Krawaty
Hałas i Kajetaniak w Poznaniu, ul. Wielka 10.

Krochmal
„Wojciechowo" Tow. Akc. w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 26.

Likiery
„Akwawit" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Cieszkowskiego 5.
Hartwig-Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 6
B. Kasprowicz w Gnieźnie.
Zakłady Przemysłowe „Winkelhausen" Tow. Akc. w Starogardzie.

Lustra
„Kryształ" J. Pawlak w Poznaniu, ul. Głogowska 51.

Maszyny kowalskie
W. Staszewski w Pobiedziskach.

Maszyny młyńskie
„Młynotwórnia" Tow. Akc. w Rogoźnie.

Maszyny rolnicze
„Agraria" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Składowa 4.
H. Ciegielski, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 16.
J. Dekowski w Środzie.
Głogowski i Syn w Inowrocławiu.
St. Górny, w Żninie.
Fr. Jaworski we Wrześni.
Antoni Jezierski w Czempinie.
Konieczny Józef w Gnieźnie.
Kostrzyński Leon w Żerkowie.
Fr. Malinowski w Śremie,
Nitsche Józef w Poznaniu, ulica Wjazdowa 8.
Nitsche i S-ka w Poznaniu, ul. Kantaka 10.
Piotrowski i S-ka w Kruszwicy.
Samulski i S-ka w Pleszewie.
Związkowa Centrala Maszyn w Poznaniu, ul. Wjazdowa 9.

Materace
„Matra" St. i W. Prydryga w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 142.

Mąka ziemniaczana
„Lubań" Fabryka Przetworów Ziemniaczanych, T.-A. w Luboniu.

Meble
Koronowska Fabryka Mebli w Ostrowie.
St. Skwierczyński w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 79.
Spółka Stolarska, Tow. Akc. w Poznaniu, Stary Rynek 46—47.

Miedź rafinowana
Huta Miedzi, T.-A. w Poznaniu, plac Wolności 8.

Mleczne preparaty
Mleczarnia Parowa i Preparaty z Mleka, Sp. Akc. w Buku.

Młynarskie przetwory
Hermannmühlen, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Wolności 17.
R. Sternicki w Poznaniu, ul. Składowa 11.
Młyn w Głównej „Cerealia" S. A. w Poznaniu, ul. Mielżyńskiego 23.

Motory spalinowe
Motor Polski, Tow. Akc. w Żninie.

Mydła
„Ergasta" Fabryka Chemiczna w Starogardzie.
I. i S. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55.
Wielkopolska Wytwornia Chem., Tow. Akc. w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 5.
Zakłady Chemiczne „Arta" w Poznaniu, ul. Druzbackiej 7.
Zakłady Chemiczne, Tow. Akc. w Głównej.
Henryk Żak w Poznaniu, ul. Bukowska 37.

Naczynia emaljowane
Herzfeld - Victorius, Tow. Akc. w Grudziądzu, ul. 3 Maja 9/14.

Narzędzia stolarskie
A. Wardziński w Nakle.

Nawozy sztuczne
Dr. Roman May, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Nowomiejski 4.

Obrabiarki do drzewa
„Herkules" w Gnieźnie, ul. Witkowska 6.
Samulski i S-ka w Pleszewie.

Obrabiarki do żelaza
„Wiepofana" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81.

Obuwie
„Brailem" w Inowrocławiu.
Centrala Skór, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 4

Odlewy żeliwne
Drawska Lejarnia Żelaza i Fabryka Maszyn inż. L. Kembliński i S-ka w Poznaniu, ul Wierzbięcice 14.

Olej
Olejarnia Szamotuły, Tow. Akc. w Szamotułach.
Wytłocznia Oleju w Pleszewie.

Oleje eteryczne
M. Domagalski i S-ka w Poznaniu, ul. Garncarska 8.

Opatrunkowe artykuły
A. Kolecki i S-ka w Poznaniu, ul. Masztalarska 6

Opakowania i kartonaże
„Pol" T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Opony gumowe
„Pneumatyk" Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 22.

Papier
Wielkopolska Papiernia, Tow, Akc. w Bydgoszczy, ul. Gdańska 19.

Papierowe wyroby
K. Swierkowski w Pleszewie.
F. K. Ziółkowski i S-ka w Poznaniu, Górna Wilda 122.
„Pol" T. z o. p. Poznań, Grobla 14 tel. 3261 i 3264.

Parkiety
B. Bystrzycki, Tow. Akc. w Orzechowie, pow. Września.

Perfumy
„Athos" w Poznaniu, ul. Niegolewskich 8.
J. i S. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55.
„Syntetol" w Poznaniu, ul. Traugutta 6.
Henryk Żak w Poznaniu, ul. Bukowska 37.

Piece piekarskie
„Polski Piec" Sp.-A. w Poznaniu, Wielkie Garbary 49.

Piece żelazne
Herzfeld-Victorius, Tow. Akcyjne w Grudziądzu, ul. 3 maja 9-14.

Pierniki
„Homosan" T.-A. w Kostrzynie.

Piwo
Browar Kobylepole w Kobylepolu.
Browar Krotoszyński, Tow. Akc. w Krotoszynie.

Pługi parowe
Centrala Pługów Parowych, T. z o. p. w Poznaniu, ul. Kantaka 10.

Pokosty
Donat i Meller w Poznaniu, plac Wolności 17.
Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna, Tow. Akc. w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 5.

Pompy
J. Kopczyński i S-ka w Poznaniu, ul. Łazarska 30.

Przędza lniana
„Linum" Tow. Akc. w Lesznie.

Ramy stylowe
J. Skąpski w Poznaniu, pl. Wolności 3.

Rowery
„Inwentia" Tow. Akc. w Poznaniu. ul. Łazarska 6.

Samochody
„Brzeskiauto" T.-A. w Poznaniu, ul. Skarbowa 20.

Siatki druciane
Wł. Zwierzchowski w Poznaniu, ul. Łazarska 75.

Siatki żarowe
„Żar" Tow. Akc. w Nowym Tomyślu.

Skóry
Centrala Skór, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 4.
Parowa Garbarnia Jarczewski i Witecki w Poznaniu, Tama Berdychowska 6.

Smołowc. przetwory
Dykiert i Marciniak w Poznaniu, Pl. Wolności 17.
Kocent i Goździewicz w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 23.
Wł. Stopa w Poznaniu, ul. 3 Maja 3a.
S. Wrzesiński w Poznaniu, Plac Wolności 18.

Superfosfat
Dr. Roman May, Tow. Akc. w Poznaniu, Plac Nowomiejski 4.

Szkło
W. Zborowski w Poznaniu, ulica Kozia 6.

Świece
„Cerania" Fabryka świec w Ostrowie.
M. Sobecki w Poznaniu, ulica św. Rocha 13.

Transport towarów
C. Hartwig, Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Towarowa 20.

Wagony
H. Ciegielski, T.-A. w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka 16.

Wagi
Wł, Jezierski (przedstawiciel Fabryki Wag W. Hess w Lublinie) w Poznaniu, ul. Słowackiego 38.

Wełniane wyroby
Stawski i S-ka w Stęszewie.
„Tkanina" Tow. Akc. w Poznaniu, St. Rynek 51.
Wełna Poznańska, Tow. Akcyjne w Głównej.

Węgiel
Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy, T. z o. p. w Poznaniu, pl. Wolności 10.

Wina
H. Robiński w Poznaniu, św. Marcin 23.

Wódki
„Akwawit" Tow, T. A. w Poznaniu, ul. Cieszkowskiego 5.
Hartwig - Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grocowe Łąki 6.
B. Kasprowicz w Gnieźnie.
Zakłady Przemysł. „Winkelhausen" Tow. Akc. w Starogardzie.

Zabawki
A. Wardziński w Nakle.

Zamki
„Ferropol" T. z o. p. w Poznaniu, św. Marcin 46

Zapalniki do motorów spalin.
„Iskropol" Sp. Akc. w Poznaniu, Dolna Wilda 35.

Bank Związku Spółek Zarobkowych

Zał. w r. 886

Instytucja centralna: Poznań, Plac Wolności 15.

Oddziały miejskie w Poznaniu:

1. Aleje Marcinkowskiego nr. 26,
2. ulica Gwarna nr. 19,
3. Jeżyce, ul. Dąbrowskiego 49,
4. św. Łazarz, Głogowska 100.

A. W kraju:

1. Warszawa, ulica Jasna nr. 8,
2. Łódź, ulica Piotrkowska nr. 72,
3. Toruń, ulica Szeroka nr. 14,
4. Kraków, Rynek Główny nr. 19,
5. Bydgoszcz, Plac Teatralny nr. 4,
6. Lublin, Krakowskie Przedmieście nr. 45,
7. Radom, Plac 3 Maja,
8. Piotrków, Plac Kościuszki,
9. Kielce, ulica Kolejowa nr. 54,
10. Grudziądz, ul. Józ. Wybickiego 11/13,
11. Zbąszyń, ulica Marszałkowska nr. 43,
12. Katowice, ulica Warszawska nr. 7,
13. Sosnowiec, ulica 3 Maja nr. 9,
14. Lwów, ulica Jagiellońska 1,
15. Wilno, ulica Mickiewicza nr. 1.

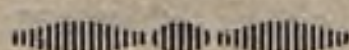
B. Wolne Miasto Gdańsk:
Holzmarkt 18.

C. Zagranicą:

1. Nowy York, — Union Bank of the Cooperative Societies New-York Agency 953, Third Avenue New-York.
2. Paryż, — Banque de l'Union des Sociétés Cooperatives, Succursale de Paris 82, rue Saint Lazare Paris (9-e).

Kapitał zakładowy zł 20.000.000

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości.

Adres telegraficzny
w kraju i New-Yorku: „Zarobkowy" w Paryżu: „Bezeteseb".